

REDACTIA

Arad, Deak Ferenc-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:
 un an 20 cor.
 1/2 an 10 .
 1/4 an 5 .
 1 lună 2 .
 -li de Duminecă pe an
 4 coroane.
 -tru România și străină-
 -tate pe an 40 franci.
 -nscrispse nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deak Ferenc-utca nr. 20

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond: prima
 dată 14 bani; a doua oară
 12 bani; a treia oară 8 b.
 de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și
 inserțiunile sunt a se plăti
 înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 50

Scrisori nefericite nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

Anul VI.

Număr de Duminecă

Nr. 52

Cum stăm?!...

La anul Domnului 1874 Congresul nostru național bisericesc din Sibiu a ales de mitropolit al Românilor ortodocși din Regatul Ungariei pe episcopul Caransebeșului Ioan Popasu.

Guvernul Lónyay nu l'a recomandat Măiestății Sale pentru întărire. Poată treaba s'a petrecut, dacă nu ne amintim, în interval de două săptămâni.

Am înțeles atunci, că decetatul episcop Ioan Popasu avea un păcat mare înaintea guvernului maghiar: *ntemeiasse anume ca protopop gimnasiul din Brașov. Și un om cu inimă atât de mare românească, care să știe înțeleși și pe alții pentru creațiuni culturale, din punct de vedere maghiar, nu poate fi pus în fruntea mitropoliei, decât ca mitropolit poate face și mai mult decât a făcut ca protopop.*

Lumea românească a zis atunci: *la tirania șovinismului maghiar, care sece pe față politică din așezămintele noastre bisericești.*

Dar acest terorism nu ne-a înfrânt ci am ales, cu majorități de voturi, de-a rândul în scaunele arhieriești pe cei chemați și după ce i-am ales, nu încetat partidele și toți ne-am grupat în jurul alesului ca o falangă și guvernele aveau respect față de această falangă și confirmară de-a rândul pe toți, până și pe adoratul națiunii, neînfrântul luptător pentru drepturile bisericești și neamului românesc, Nicolae Popoa.

Așa erau mai înainte guvernele și corporațiile electore bisericești. Barbătește, cu vizirul deschis, stăteau față în față.

S'a schimbat însă lumea. Tactica guvernului de astăzi este: minciunile convenționale; iar în corporațiile noastre bisericești a intrat francmasonismul ateist și ireligios.

Nouă luni de zile guvernul Széll, care cu un cinism nemaipomenit își luase masca dreptului, legii și a dreptății, ținu cu minciuni convenționale biserica ortodoxă română. El fără seamăn cinismul cu care și-a bătut joc de canoane, de Statutul organic, de ordinea morală în biserică, de credința bisericești în dreptatea Coroanei, prin terorizarea deputaților sinodali cari sunt în funcțiune, prin interpeleții comandate ca și ale lui Heszterházy și Komjáthy; prin campanie ziaristică ca și cea din „Budapesti Napló” și „Budapesti Hirlap”; prin înșușirile oculute ale sbirilor administratori în și afară de țară; prin punerea votului bisericesc ortodoxe censurei primatului romano-catolic și alui Csáky Alba; prin intrigele logelor francmasonice ateiste; prin agenții alianței israelite, prin măturii false față de cari alesului episcop nu i-s'a dat dreptul de a le vedea minciunoase, prin seducerea tuturor cu acte faurite pentru ocazia momentului decisiv în chestiunea alegerii de episcop din Arad.

Cu un cuvânt, guvernul Széll prin apucături a nimicit votul legiuit al bisericești ortodoxe române. Aceasta nu este politică de maghiarizare ci politică de demoralizare propagată de sus cu infernalul scop de a îndepărta Coroana de cel mai credincios popor al ei și a sparge biserica ortodoxă română.

Guvernele de mai înainte făceau politică de maghiarizare și în această utopie storceau toată bogăția materială și spirituală a țării. Paguba era pagubă, dar ne plăcea cum mergea spre desamăgire, că fără a noastră inimă și fără ale noastre brațe Ungurii sunt o păpușă în mâinile colosului politic ce-și face mendrele cu ei.

A doua Sodomă și Gomoră vrea să facă guvernul Széll din Sionul românesc. Aceasta explică stăruința pentru urcarea în scaunul episcopesc al Aradului a oamenilor sistemului corupțiunii cari să ne sărăcească și să ne învrăjbească, încât doi cu doi să nu mai rămână împreună. Pe fiul perzării vor să ni-l dea să ne stăpânească biserica, — prin ajutorul logelor francmasonice și a alianței israelite.

Și sistemul acesta de demoralizare îl estinde și asupra copiilor, ca să sugrume în ei tot simțul românesc și creștinesc înainte de a veni la conștiința drepturilor românești și a credinței creștine.

Acest șovinist guvern știe că politicește nu ne poate nimici, haid dară să se nimicească moralicește: ne oprește de a mai învăța pe copii nostri religia în limba română, și zice, că cine umbra în școală ungurească trebuie toate studiile să le învețe ungurește, în urmare și preoții nostri să propună catechismul ungurește sub controla directorilor catolici, calvini, jidovi ori de ce lege ei vor fi, altfel n'au dreptul să catechizeze în școlile de stat, dar nici acasă la ei ori în școlile noastre. Copii ori învață religia ungurește otrăvându-se fără creștere religioasă, ca niște sâmbăci.

Astea nu sunt spaima povestirilor, ci ministrul Wlassics a început-o cu gimnasiul din Ciaba și Timișoara, unde nu lasă pe catichetii nostri în școală de stat numai dacă propun ungurește religia.

Și știți voi Români că ce însemnează toate acestea?

Un vlădică, care să introducă în școli propunerea religiei în limba maghiară sub controlul directorilor streini. Și după ce s'a făcut aceasta în școală, să vină guvernul cu altă ordinațiune în care scris să fie mai înainte ca preotul care capătă congrua nu-l slobod să facă numai slujbă ungurească în biserică, că nu poate fi preot cine nu face slujbă ungurească în biserică.

Asta-i programa guvernului Széll cu candidarea lui A. Hamsea de episcop din Arad.

Nu apropiere și înțelegere între Români și Maghiari vrea guvernul Széll, precum bărbați adevărați politici maghiari și români voiau, ca pe baza acestei armonii să se desvoalte binele comun în țeară și să se întărească adevăratul sentiment patriotic;

ci nimicirea Românilor în sinul lor prin demoralizare, spargerea bisericești și sugrumarea simțului creștinesc în noi, ca pe ruinele noastre să se zidească Babilonul modern.

Aplaudați acum Românilor politici din Brașov, Sibiu și Lugoj cari privați cu mâinile în sin cum ne sugrumau aici în Arad pe noi și autonomia bisericești noastre? Ori vi-e rușine? Pardon! Ziarului metropolitan din Sibiu și bătrânel „Gazeta” din Brașov nu-i e rușine, ci ele pun pe noi vina, că de ce anume nu am ales pe candidatul guvernului, pe rătăcitul A. Hamsea.

Înțelegem că Blajului, pe care-l reprezintă „Gazeta Transilvaniei” i-ar conveni să avem pe un Hamsea de episcop; pe părintele Metropolitan Mețianu de mult l-am înțeles, că până și cu prețul autonomiei bisericești ar vrea să vadă pe fiul său cel iubit în scaunul episcopesc din Arad.

Dar' nu ne convine nouă să ne vindem biserica pe un cap de mitră.

Am ales de episcop pe acela în care am avut garanță, că o va păstori în spiritul apostolesc. Părintele Metropolitan Mețianu va avea să răspundă pentru-că a deschis guvernului, logei francmasonice și alianței israelite, poarta troiană prin care a intrat în sanctuarul bisericești noastre să o pângărească.

Dar' nu suntem noi croiți din stofă ca să sărutăm mâna care s'a atins de sanctuarul nostru. Acolo vom fi toți în șir grămadă unde ne chiamă datoria, la noul act de alegere, ca să ne mântuim biserica. Pentru-că acum nu mai este vorba de o simplă alegere de episcop, ci de mântuirea bisericești de cel Rău.

„Să stăm bine, să stăm cu frică, sfânta jertfa cu pace să o aducem”, ca să nu ajungem „la rîul Babilonului”...

Aradanul.

Transacțiia între Austria și Ungaria, după cum se scrie, s'a încheiat Mercuri seara. Cei doi prim-ministri, Széll și Körber, după o sfătuiră ce a ținut toată ziua și după-ce amândoi au fost sfătuiți și de M. Sa, au găsit, în cele din urmă, calea pentru-ca monarhia să fie scoasă din starea de nesiguranță de până acum. Ei s'au înțeles asupra chipului cum are să se facă și pe viitorii 10 ani, legătura între Austria și Ungaria. Cine perde ori cine câștigă Austria ori Ungaria, la încheierea transacțiunii, nu se poate ști. În curînd însă proiectul de transacție va trebui să vină în discuția parlamentelor. Atunci vom ști care prim-ministru s'a ținut mai bine.

Afacerea patriarhului Brancovici nu s'a sfârșit încă nici acum, ci după-cum scriu ziarele ungurești, comisia congresuală s'arabască a invitat pe patriarh ca în 14 zile să pună la loc banii cari lipsesc din fonduri și pe cari

i-a cheltuit dînsul. Suma aceasta se ridică la 400.000 coroane. În același timp comisia congresuală a îndrumat pe episcopul Mitrofan Sevică ca dacă patriarhul nu va pune banii la loc, să ia măsuri pentru darea în judecată a patriarhului.

Puterea tovarășilor.

În ziua de Sfântul Nicolae treceam dela Oradea-Mare spre Cluj. Drumul de fer duce tot pe valea Crișului-repede, o vale a cărei frumusețe e vestită în lumea întreagă. Și totuși nicăiri nu vei întâlni Români mai săraci. Satele-să risipite printre dealuri, casele sărăcicioase, că pe la noi, prin părțile Podgoriei Aradului, și cotețele sunt mai încăpătoare. Ear pe lângă case — vîntul, că incolo stau desgrădite, și dacă se găsește ici colea vre-un „bogătan” care să aibă vre-o vacă, o ține cu el în tindă și-n vreme de iarnă se afumă împreună, căci horn pentru fum nu se pomenește p'acolo. Cel puțin la țeranii nu, ci fumul iese pe unde găsește crepături...

O săracie, vai și amar!

Și era un frig simțitor ear zăpada până în genunchi. Pretutindeni însă, pe unde ne-am oprit, bieții săteni lucrau: încărcau lemne pentru a fi trimise cu drumul de fer, ori le așezau în grămezi de stăngin... Cel mai mulți dintre săteni n'aveau pe ei decât șuba; pe cap unii purtau pășii de paie și n'aveau picioare opinele ca val de ele... Striga suferința de pe fața lor.

În vreme de două locuri am dat în vorbă cu ei, căci trenul întârzie mult în toate părțile.

„Bine, dar nu sunteți voi Români”, i-am întrebat.

„Ba suntem, domnule”, — mi-au răspuns.

„Dar atunci cum lucrați azi? Nu știți că azi e s'erbătoare, — S'ntul Nicolae?”...

Se uitară atunci unii la alții. Vedeam că unii nu știau nici atâtea, ear alții și dacă vor fi știut, au venit la lucrul.

„D'apoi că și în s'erbătoare trebuie să mîncăm, domnule”, — zise unul mai amar.

„Suntem săraci”, — adăose altul.

„Și cât vă plătește Jidovul pe zi”, întrebău... Cetișem adică pe o tablă mare că lemnele sunt ale unor Jidovi.

„D'apoi cum ne putem tocni... Dacă putem lucra mai mult, ne vine câte douăzeci de creițari...”

Imi venea să plîng de durere: pentru douăzeci de creițari pe zi lucrează bietul Român ear Ovreiul pe urma acestor munci își face stare... Și dacă ar fi cine să-i lumineze și să-i ajute pe Români, vre-un preot mai de seamă, de pildă, — Românii ar putea să-l pe Ovrei să le plătească cel puțin un floren pe zi. Căci Ovreiul trebuie să trimită lemnele și dacă Românii numai o săptămână ar putea să se țină și nu ar intra la lucru pentru mai puțin, Ovreiul ar da și stăta, pentru-că n'ar găsi alți muncitori prin acele părți.

Dacă ar aduna de cu vară ceva, și cât de puțin dacă ar pune fie-care d'oparte la un loc, doi, trei ani de-arîndul, până să aibă o sumă oare-care de bani, să-și cumpere porumb, și să nu fie siliți ca și porumbul din care își fac mălaiul să-l cumpere dela Ovrei, nefericiții aceia ar putea să scape din ghiarele Ovreiilor...

Așa însă sunt robi și dacă Ovreii li-ar da numai zece creștari pe zi, s'ar duce și pentru atâta, că și altfel ce fac cât e iarna de lungă? stau ghemuiți în vre-un colț al colibeii lor!

Stăpânirea, care are pe acolo moșii întinse, nu s'a ingrigit să facă vre-o școală, unde să-și învețe a ciopli lemn o.l. pentru ori să fi întemeiat fabricii, unde să afle de lucru.

Ear ei, de capul lor, n'au atâta pricepere să se întovărășească și să lupte ca cel puțin munca să le fie plătită omește.

O mulțime de Români vor fi ajutați și chiar scăpați de miserie, dacă fruntașii români, *indeosebi însă preoții*, vor ști să facă *tovărășie pentru apărarea muncii țeranului român*.

Dar să mergem mai departe.

Am căutat să aflăm cine ține pădurile de p'acolo. Cele mai multe sunt în mâinile Jidanilor. Doi trei Jidani mai cu bani le-au luat în arândă. Și se îmbogățesc toți din câștigul mare. S'au îmbogățit și Jidani cari s'au apucat de lucru cu *bani luați împrumut*. Băncile jidovești ajută adică pe Jidovii săraci când vorba-i ca accepția să se apuce de vre-o afacere, — „geșeft“, cum zic ei. Dar și aceea este adevărat, că nici nu se prea întâmplă apoi ca un Jidov să înșele banca dela care a primit ajutor când a fost în strimtoare. Durere, despre Români nu totdeauna putem să zicem același lucru.

Și în cele mai multe ținuturi locuite de Români, pădurile marilor bogătași unguri ori ale țării sunt date în arândă Jidovilor și tot ei le cumpără și la licitație... Se întovărășesc mai mulți, dacă unul singur n'are atâția bani.

Unde se pomenește însă lucrul acesta între Români?

Și bine să luăm aminte: o parte însemnată a poporului român lucrează în păduri, trăiește din pădure, fie tăind lemne, fie ținând în arândă pășunea.

Câtă bogăție nu s'ar împărți între Români, dacă ei s'ar întovărăși pentru a nu lăsa ca străinii să se vire printre ei și din munca lor grea străinii s'ajungă ușor la câștig mare!

Eată, de pildă, pe valea Crișului-repede numai două trei păduri dacă ar fi în mâinile Românilor, toată sărăcimea d'acolo ar fi mântuită de neagra miserie. Pentru munca lor ar fi plătiți omește; hrana — porumbul și sarea — ce o cumpără acum tot dela Ovreii la cari lucrează, ar avea-o mai bună și cu preț mai scăzut; li-s'ar da lemne să-și facă locuință vred-

nică de om, ear nu să stea cu vitele la un loc; li-s'ar da lemne pentru foc, ear nu ca acum, când pentru câte-va surcele se robesc Jidanului cel fără de milă.

Preoții de pe amvon predică dragostea lui Dumnezeu și toate lucrurile sfinte. Învețătorii își dau șilintă să-și lumineze pe cei mici.

Cucerneii părinți și frații învețătorii! Ne închinăm stăruinții și muncii voastre grele. Apostolia Voastră nu trebuie să se mărginească însă aci. Dimpotrivă: este și pentru biserică și pentru școală lucru de căpetenie ca *țeranii români*, în ținuturile sărace, mai ales printre păduri, să fie *desrobiți economiceste!*

Ear desrobirea aceasta se poate ajunge numai prin *tovărășii!*

Tovărășii pentru apărarea muncii țeranului român sărac, *tovărășii* pentru a pune mâna pe iivoarele de câștig, *tovărășii* pentru a nu lăsa ca prețul rodurilorământului de Români muncii, s'ajungă batjocura liftelor străine.

Așa să facem, că altfel per cu zile cei mai vinjoși Români!

Russu Șirianu.

Către cetitori.

Cu jertfe mari de bani, cu muncă fără preget, eată, sunt sease ani, de când ducem luptă națională și indeosebi stăm în foc d'atâtea vreme întru apărarea bisericet strămoșești.

Am jertfit bani mulți mai ales pentru ca să putem da abonenților foaia și pe așteptare, cum se zice și cum din atâtea părți ni-s'a cerut.

Așteptarea are însă și ea margini. Sunt abonenți cari ne țin cu vorba și de două ani de zile. Ii rugăm întâiu pe accepția, să facă bine să ne trimită cât dătoresc ori cel puțin o parte din datorie. Și-i vestim, că dacă nici până în săptămâna după anul nou nu vor plăti, cu părere de rău, dar nu le mai putem trimite foaia.

Vestim, în același timp, că abonenților cuotidiani rămași în restanță, le vom trimite chee de încasare postală. Ii rugăm cu stăruință să plătească, mai ales că celor cari dătoresc mult, li-am împărțit suma în două ori în trei, ca să le ușurăm astfel plățirea.

Rugăm apoi pe toți să bine voiască a-și reînnoi abonamentul pe anul 1903.

Cu stimă:

Redacția și administrația
„Tribunei Poporului“.

Informațiune.

Prin decisiul seu nr. 6927/1902 Veneratul Consistor gr.-or. român din Arad a invalidat alegerea comitetului Reuniunii învețătorilor nostri din părțile bănățene, efectuită în 12 Septembrie 1901. Ajungând astfel acea Reuniune în situațiunea prevăzută în §ul 27 al Statutelor ei, Consistorul m'a numit comisar consistorial la acea Reuniune și m'a invitat, ca în timp apropiat să convoc numita Reuniune la o adunare generală extraordinară cu singurul obiect de a alege un nou comitet central pe un period de trei ani.

Aflu, că din incidentul acesta dl învețător Ioan Furdianu din Leuceștii a lansat un circulariu către învețătorimea interesată propunându-i ca la restaurarea de sub întrebare să mă aleagă pe mine președinte al Reuniunii.

Cunosc greutatea cea mare a chemării învețătoresc, iubesc din tot sufletul învețătorimea noastră confesională și cu drag muncesc între marginile posibilității pentru interesele ei, cari sunt în același timp și interesele culturii noastre naționale și a luminării poporului nostru. În cazul de față însă cu regret trebuie să declar din capul locului, că mi-ar fi absolut imposibil să primesc eventuala mea alegere de președinte al Reuniunii. Și fac această declarațiune numai decât acum, îndată ce mi-a venit la cunoștință propaganda ce se face pentru mine, ca astfel să feresc iubita noastră învețătorime de agitațiuni fără scop în giurul persoanei mele.

Nu indiferența față de Reuniunea bănățeană mi-a produs această hotărîre, ci alte puternice motive. Înainte de toate în situațiunea actuală a diecesei îmi este cea mai înaltă datorință să feresc Consistorul chiar și de umbra bănelii de parțialitate. Sunt apoi convins, că nu este în interesul Reuniunii bănățene, cu sediul în Timișoara, ca președintele ei să aibă locuința în Arad. În urmă ocupațiunile mele oficioase nici nu-mi lasă suficient răgaz de a lucra cu insistență cuvenită pentru interesele Reuniunii, ear' a primi numai o președinție de paradă, nu mă iartă firea. Rog asadar' pe stimații membri ai Reuniunii de sub întrebare, ca în con-

jecturile lor referitoare la restaurarea comitetului să omită numele meu.

Arad, 19 Decembrie v. 1902.

Vasile Goldis.

ULTIME ȘTIRI.

Viena, 1 Ianuarie. Contele Lamsdorff, ministru de externe al Rusiei, a fost primit azi în audiență de conțediu de M. Sa. Mane se va întoarce la Petersburg. Se asigură că el s'a înțeles deplin cu Goluchowsky în privința susținerii păcii în Balcani.

Budapesta, 2 Ianuarie. Ziua de ieri a fost pentru partide un prilej de a-și felicita șefii ear accepția au făcut declarațiuni politice.

Membrii partidului guvernului s'au presintat întâiu la președintele clubului, la baronul Podmaniczky, unde deputatul Pinkovich a ținut vorbirea de anul nou, arătând cele ce partidul a săvârșit în anul trecut. Președintele a mulțumit pentru felicitațiile ce i-s'au adresat.

La orele 11 deputații s'au dus apoi la palatul ministrului president, unde vorbirea a ținut-o Hodossy Imre, felicitând pe primul ministru indeosebi pentru că a reușit să lucheie înțelegerea cu Austria. Szell, în răspunsul său, a zis: „Viu din reșboiu: în luptă însă în care n'a fost învingător, ci unde amândoi Coroanei am cautat și ajungem ne înțelegem asupra chestiunilor două state să fie legați în viitor fiind amândoi convinși că numai prin legătura aceasta se poate să se ajungă la terea monarhiei și ferocității relor“. Despre cele întâmplate în Viena între el și guvernul austriac va da seamă în Dieta. Asigură că și acum pe deputații ca a ști să apere interesele țării și să nu dă tre aceste interese în mâinile altor țări.

Deputații s'au dus apoi la palatul Dietei, unde în sala președinției i-a primit contele Apponyi, președintele Dietei Cuvențului de felicitare l'a rostit aici deputatul Bonyi Gyula.

În răspunsul său contele Apponyi a accentuat că în calitate de president și în viitor va avea în față sa singur numai ținta de a ridica nivelul parlamentarismului.

Partidul kossuthist s'a presintat de-asemeni la Kossuth Ferencz, unde Krasznay Ferencz a ținut o vorbire asigurând de șef despre devotamentul tuturor deputaților.

Istoria Scoalelor Centrale Române gr.-or. din Brașov.

Scrisă din incidentul jubileului de 50 ani al gimnasiului, de Andreiu Bărsan, profesor. — Brașov 1902, pp. 606-79.

Aniversarea semi-centenară a întemeierii liceului român din Brașov, fiind un moment însemnat pentru cultura română, moment de mândrie pentru Români din Brașov, moment de pietate pentru trecut și de înălțare pentru viitor, cu cale s'a găsit, să fie comemorat printre monografiile asupra istoricului școalelor noastre din Brașov.

Redactarea monografiei s'a încredințat cunoscutului distins scriitor, dl profesor Andreiu Bărsan.

Incepând cu o fugitivă excursiune în îndepărtatele vremuri de grea robie, a neamului nostru, autorul găsește începutul de școală română în Brașov în școala de catechism de pe lângă biserică Sf. Nicolae din Scheiu, înființată la începutul veacului XV.

Conduce apoi înainte firul istoric, expunând pe rând condițiunile și împrejurările înființării școalelor elementare, organizării și întocmirilor lor, până la plămădirea gimnasiului, al cărui istoric e pe deplin exhaustat.

Sunt înălțătoare episoadele, luptele cu greutatea la ridicarea măreței școale pe care „din secul propriu“ au înălțat-o inimoșii brașoveni de prin anii 50“)

E o epopee întresgă aceea șilintă pentru aprinderea unui focar pe seama culturii naționale, o epopee, în care vedem desfășurând tot atâtea figuri ce astăzi par legendare.

Protopopul Ioan Popașu, la ori-ce vreme și pretutindenea indeamnă, ajută, lucrează și nu se descuragează. Un tip al luptătorului este el, al luptătorului care nu cunoaște piedecă în drumul spre ideal: Școala!

Gheorghe Bariș, excelentul învețător și organizator de școale, pătruns de idealul ridicării intelectuale și morale a poporului românesc apare în senina lumină a vechel școale din Blaj..

Gavril Munteanu, iscusitul dascăl și prim director al tinerului gimnasiu, a cărui inimă și înaltă învețătură și pricepere au fost tot atâtea petri fundamentale ale gimnasiului și nivelului aceluia, e devotamentul intrupat pentru cauza în al cărui serviciu s'a pus.

Dar Marele Șaguna, arhierul providențial, putea oare să lipsească din acest cor? Cine ajută cu daruri bănești, cine mângăie pe cei osteniți, cine încurajează și ono-

*) Quantum mutatum ab illis!

reză pe cei harnici? Marele Archiereu este acolo.

„Ca o coroană a întregii trebi școlare din Ardeal — serie marele Archiereu — punem gimnasiul din Brașov, de legea noastră ortodoxă... Astfel ajută Dumnezeu, unde este cuget bun și unde puterile se știu întrebunța cu scumpătate și înțelepciune“.

Cugetul bun al înființării gimnasiului îmbărbătat pe oameni noștri luminați de acum jumătate de veac și mai bine, — și a ajutat Dumnezeu căci prinso de jertfă s'a adus cu îmbelșugare pentru mărețul așezământ...

Bogații erau pe-atunci Români brașoveni, cea mai mare parte fiind neguțători, dar jertfele bănești pe cari le-au adus, totuși întrec ori-ce comparație. Dumitru Ofoșoiu, măcelar de es. dăruiește pe seama școalelor nou muntele Radu Slovelu sau Priacu; Ioan Iuga, N. T. Ciurcu, B. Pop și alții se întreceau cu contribuții, rente și facerea de împrumuturi, pentru asigurarea salarilor profesorilor și pentru urnirea lucrului pompos al zidirii, de câte-ori se isprăveau bani colectați.

La zidire, satele vecine dau lemne, cărău piatră, cărămidă, — un fel de clacă: pentru ridicarea „Ierusalimului românesc“.

Nu mi permite cadrul acestui foileton să insist asupra mai multor momente din istoria școalelor noastre din Brașov, cred

însă a fi ridicat câteva cari vor provoca în interesul, dorința de a citi cartea dlui Bărsan. Cu atât mai puțin cred că este de trebuință să schițez cuprinsul cărții, care subiectul ei, cât și numele autorului sun destul de garanție de importanța ce are.

Voi să ridic însă de închiere, o chestiune:

Ni se dă în cartea dlui Bărsan lista completă a abiturienților dela liceul din Brașov, dela 1866—1900. Din datele ce am aflat în acea listă, am constatat că numărul abiturienților din acel șir de ani este de 421. Dintre accepția 146 s'au așezat în România; au rămas deci în patrie 275 abiturienți.

Această emigrare, ori-cât va fi și ea și folos neamului românesc, dar pierdere a fost, pierdere de elemente luminate, pentru românismul de dincoace de Munți.

În anii din urmă pare a scădea această emigrare; și ar fi chiar de dorit, ca să ajungă infimă, dacă nu chiar să dispară. Căci importarea de elemente luminate nu se cere acolo unde ele se produc din belșug acum. Nici acolo unde ele se produc din belșug acum. Nici acolo unde carierele sunt ușoare nu este locul aceluia al căror nea sortit a fost să ducă o luptă aprigă pentru existența sa națională, și acolo se cere să-și ia locul, junde e greu, unde luptă unde se cere complectarea și întărirea răzilor

S. Secula.

pul de bătaie în zilele de luptă crâncenă, sunt o dovadă nu numai de conducerea așezată și vitejească a Regelui, dar de virtutea armatei române. (Aplauze prelungite).

Dacă astăzi după douăzeci și cinci de ani, am putut sârba, la începutul secolului al douăzecilea, aniversarea zilei de 28 Nov. a lui Plevnei, dacă am putut o sârba în viață și în pace, cu fruntea sus, în aprobarea națiunii întregi, care știe astăzi ce semnifică a fi independentă, în aprobarea poporului baigar și în aplauzele lumii întregi, oare mic lucru este? Oare se cuvine ca asemenea zi să o micșorăm, în loc ca, sărbătorind o, să lăudăm și să preamărim numele celui Prea înalt? (Aplauze).

Înmormântarea „Concordiei“.

Sibiu, 29 Decembrie.

Era la tot cazul un pas înainte spre consolidarea noastră națională idea dată la 1895, ca să se înființeze o mare societate comercială, menită a scoate poporul de sub exploatarea streinilor, a ne educa un cerc de comercianți români, a exploata forțele noastre proprii pentru noi înșine.

Eram și suntem noi *consumenții principali* în această țară: Pentru-ce nu am putea fi tot noi administratorii articolelor de consum? Pentru-ce ar trebui să învațăm noi pe alții cu munca noastră — și pentru-ce ar trebui să recedem adică dela o clasă productivă și inteligentă în favorul altora?...

Și s'a înființat cu multă insuficiență și mari speranțe „Concordia”, societate pe acți în Sibiu — cu un capital de 200.000 Coroane — și cu „Albina” la spate.

Acțiunile au fost degrab' subscribe și plătite, întreprinderea activată, veselia mare și speranțele și mai mari.

Datu-mi-s'a însă deja în primii ani de gestiune să vedem nepricepere, măsurile cele mai greșite luate din partea directivelor apoi câteva urite cazuri de fraudă — și pe urma tuturor acestora *mari deficite*. Văzut-am o întreprindere românească, condusă de domni cu nasul prin nori, cari ocupase locuri pe scaunele moș ale direcțiunii, dar idee n'aveau de trebă neguțătorescă; văzut-am apropiatul și rușinosul sfârșit. Și nicăiri medical destoinic, care — umplând cu vrednicie acel moale scaun de director — s'ar fi simțit dator a da ajutor moribundului!

Vechea poveste... La posturi și onoruri, îmbulzeală și căpătâială de agreați —

și decumva li merge bine întreprinderii, atunci merite neperitoare și nasuri ridicăte, iar de unde-nu, atunci unul câte unul își întorc spatelul... Ce poate face membrul din direcțiune? Doar' nu e numai singur?! Doar' nu el este de vină?! Doar' nu putea el singur să avertiseze pe cei de vină; — nu putea el să se strice cu tovarășii?! Cum ar mai avea intrare în tovarășii, dacă s'ar strica?

Ast-fel se înțeleg la noi aproape pretutindeni lucrurile: *Onoruri și salarie, eventual marce de prezență*, aste sunt capul lucrului... *Datorințe, destoinicie și responsabilitatea-calea valea*.

Clicăria face azi talentele, nu natura. Clicăria umplă azi toate aperturile, strivind pe tot neagreatul cu ușa. Clicăria face din mameluci *servicii directori* ici și directori colo. Clicăria face din oamenii lui Miron și „spîșii” lui Meșian *asesori*... *Destoinicia și responsabilitatea, de ce trebă sunt?!*

Ar trebui să fie de mare trebă lucrurile aceste, căci — când ai ocupat locul în direcțiunea „Concordiei” de pildă, — ai luat asupra-ți să nu pierzi crunta agoniseală a acționarului, — apoi ai luat asupra-ți, să nu zădărnicești și să nu lași a fi zădărnicită o întreprindere națională de atâta importanță — și în fine asupra-ți ai luat, să nu nimicești și să nu lași a fi nimicită încrederea poporului în propriile forțe și nici în frunțașii săi.

Că această încredere pentru todeauna pierdută este și că de această mare pierdere nici nu factor angajat nu se poate spăla ca Pilat pe mâni, atâta e cert.

Față de acționar — te degajezi cu cinicul usitat: *Să nu fi subscris acții!* Față de fraudanți, carele dator erai să priveghezi, ca să nu se întâmple fraude, te scuzi destul de reu, dar în fine te scuzi, că *n'ai putut prevedea și n'ai putut preveni!* Inșă față de perpetuarea fraudelor și greșelilor acelor, prin cari deodată cu averea acționarilor s'a ruinat o mare întreprindere românească și s'a îngropat pentru todeauna motorul tuturor întreprinderilor — încrederea, în timp-ce tu însuși le-ai perpetuat pe fotoliul moale de director, *nu există nici un fel de scuză*. Căci zice și Scriptura: *Dacă n'ai fost destoinic, slugă vicleană și leneș, — sa fi dat banul meu neguțatorului destoinic — și viind eu aș fi luat al meu cu dobândă!* Iar cea-ce zice scriptura, cu tot dreptul poate zice în cazul

acesta acționarul: *Dacă n'ai fost destoinic, să fi făcut loc celui destoinic. Și de n'ai găsit atare, să fi pus talantul meu la cassa de păstrare — și viind aș fi luat al meu cu dobândă...*

Un talant și-am dat, ca să neguțătorești cu el, dar nu te-am autorizat ca să mă bagi dator cu doi talanți!

Și durere de toate aceste s'au întâmplat pe la „Concordia” noastră... S'au angajat conducători ca Domenic Rațiu, care poate fi cel mai bun contabil de pe lume, dar ideea n'are de o neguțatorie practică, care — luând lucrul dela coadă — ni-a băgat datorii cu sume formidabile, înmagazinând mărfuri *eu gross*, ca și o mare casă neguțătorească din Amsterdam sau Hamburg, mărfuri pe cari apoi tot *eu gross* le-au lăpădat pe la căști calici toți... S'au angajat apoi drept conducători niște voiageri buni de gură, dar răi de trebă, români și sași, cu plăți domnesti, cari să scoată carul din gioc, *fiindcă umblase haimana ca aplicăți în neguțatorie preste multe feri și mări*, un calificativ impunător pentru direcțiune (!); — dar cari de neguțatoria reală aveau atâta idee, câtă are mecanul de șofran — iar de „Concordia” li dădea, precăt li doare de nicovală pe țigan.

Intre atari împrejurări sfârșitul „Concordiei” mai era numai o întrebare de vreme.

Sâmbătă în 12 Decembrie. i-am făcut apoi progredia acestei instituțiuni românești, — o înmormântare tristă, duioasă și rușinoasă. Erezii-acționari, cari vedeau acum limpede, că din sutele și mile lor se vor alege cu câte o pipă de tabac, făcând bieții toate efortările, ca să aște adăvăratale toate deșastrului; — se aște: Cine sunt *debitorii dubli* cu zeci de mii de florini? Cine sunt delapidatorii, care cât a luat, și cum li s'a făcut posibilă aceasta? Cum a ajuns întreprinderea la o datorie de aproape 400.000 Coroane — și cum la o regie adese de 5 ori mai mare decât venitul? Cum au crezut cei-ce au făcut aceasta datorie colosală, că biata de „Concordie” va putea suporta sarcinile ei? Cu alte cuvinte: Cum a omorât mama pe fiii ca prin impunerea acestor sarcini?

S'au propus comisioane de controlă, s'a făcut și ast-fel de propuneri, dar ca o falangă tare sta direcțiunea cu docilul seu aparat: *Licuidăm — și nu mai întrebăm de nimic!* Li era ușor d-lor căci câte un Haupt-Mameluc ajunsese director pe acții fictive, împrumutate, — nu avea ce pierde

dar pentru cea sbârână, ca și când el ar fi făcut lumea.

Boalele cari ciuntaseră firul vieții repositatului societății, fusese grele și complicate.

Intre aceștia primul și cel mai periculos era *Slăbănogirea din naștere!*

Aveau comptabili năsoși, de greu calibru și cu grase salarie; — *nu aveam însă nici un om priceput în ale comerțului, dar nici baremi devotat și precaut.*

În neguțatorie, ca și în pedagogie, lucrarea roinică și sigură se începe dela un mic punct central, care apoi se estinde cercuri-cercuri către o periferie tot mai largă, conform succesorilor. Lucrul acesta elementar practicase însă în mod invers. Deja dela început și d'odată se risipi întreg capitalul, ba să făcără și datorii pe comande mari de mărfuri, cari se înmagazinără, așteptându-și cumpărătorii problematici.

Apoi se începu rotirea pe cele sate după atari problematici cumpărători, cari „trebuia(?) se-i stragem dela streini” — fără a întreba: Cine sunt și ce fel sunt?

Și — prea natural — năvălira la „Concordia” noastră toți acei calici negustorași căși nu mai aveau credit aiea. Și primieau marfa berechet, marfa ieftină și pe credit de veci.

Comercianții străini își rideau în pumni, căci — liberi de clientelă rea, puteau acum risca și ei ceva pentru păstrarea clientelei lor celei cunoscute, *sigure*. Și când „Concordia” vindea cu un ban mai ieftin petrolul, Misselbacher lăsa doi. Deosebirea era numai că noi vindeam în *cinste*, iar vechea casă comercială, cu care noi nevoiașii „concuram” în comer ca asinul cu flomela în cântec, vindea pe *bani*, păstrându-și totodată și clientela sa veche, solidă...

În chipul acesta noi, ce e drept, „desfaceam multă marfă”, doi bani ca'n palmă: — din contră făceam datorii, ca să putem da mărfuri pe chipilir.

Genială concepție neguțătorească, nu-i așa?!

Pe de altă parte, punând tot pondul pe această genială concepție de *en gross* vindeam *en detail* marfă mai rea și mai *acumpră* decât alții. Și compromis-au astfel centrala din strada Măcelarilor, desconsiderat-au recunoscutul adevăr neguțătorească, cu cruceul se face florinul”, dărîmat-au punctul central de razim — și rățăcit-am apoi incon-

Țiganul la țîrg.

— Dialog. —

(Țiganul Răpa către tovarășul său român mergînd spre țîrg).

Acuma să mă vezi cumetre ce mai cal m'oi cumpăra
De s'a duce vestea 'n țeară și țîrgu 'ntreg
Ști ce cal? — Nici alb, nici negru, nice
Făr' d'ahăia ca la tisturi — și cam galbin
D'apoi când oi fi călare și oi sice odată hi!
Auleo cum va sări, —
Ba 'mi-a 'ntînde-o fugă tote
Ș'uit'asa — va tot svîrli.

Românul: (simbind) Haida hai, cumetre hai.
Țiganul: Ce nu-i bine? Zici că-i rău
Ce judec în capul meu? —

Românul: Da zău rău, da încă rău. —

Țiganul: (dus pe gând) Zău c'o fi... Ce m'am gândit,
Par'că n'am mai fost pășit. —
Așa-i că dacă fuge tare lesne se va încălăni
Și de bea undeva apă cât sict hop, poate muri,
Zău că-i rău, — dar' las' pe mine
C'acum știu cum să-l brodesc,
Dacă îl ved' că fuge tare
Uit'asa mi-l tot opresc.

D'auleo! atunci cumetre cum se va mai
Ba va sta 'n două picioare, ba s'a pune s'a
De tot pe sus mă va slăvi,
S'auleo! De n'oi cădea
Ce mândru mi-a mai șădea. —

Rom: Haida hai cumetre hai --

Țiganul: Cel? Vreal să nict că ear' nu-i bine?

Veal să zici că m'a svîrli? —
Las' pe mine las' cumetre
Că mi-l știu eu potcovi...
Dacă îl ved' că cu de-adsinul
Are gânduri de — trântit,
Sal îndată, — ș'apoi nene
Cum și'l iau la răfuit...
Ba-l smuncesc, — ba-l prohodesc
Ca p'un cal împărătesc.

Rom: (simbind) Eu pe cum te v'ei cumetre vreal să-ți ial un un cal vestit

Țig.: Zău vestit țucațiaș traista, cum nu s'a mai pomenit.

Rom: Căși bani, ai, să ved' firtate?!

Țiganul: Șapte zloști și jumătate.

Rom.: (risînd) Hahaha! cu șapte zloști
În șapte țîrguri poți să-l coști,
Ba să umbli 'n țeara toată
Nu-ți găsești făr' o mățoagă.

Țiganul: (indignat) Ce-i cumetre?! ce-ai glumit!?

Rom.: Așa un cal mai slab — speti.

Țig.: Vreal să-ți bați de mine joc?

Rom.: Așa un cal bătrîn și — șchiop.

Țig.: Auleo! Țucațiaș traista cum vreal
Dapoi tu cumetre dragă ce gând ai să țîrguești?

Rom.: Eu să-mi țîrguesc o vacă
Să-mi dea lapte vara 'ntreagă.

Țig.: Ba tu-ți poți lua și un taur ba și bo
Că uit' — traista cum stă plină, zău d
nu's acolo bani! —

Rom.: Ba aicia nu's parale ci te plăc
Ca să am așa pe cale — când o e la fl
Dă 'n trăistoiul tău ce ai?

Țig.: Da o coajă de m'ain.
Ș'apoi și cumetre —
Drumu-l lung, dar' lung cumplit,
Și io 'mpar'că 'ar fi cu cale
Ce zici zău! 'ar fi cu cale
De am mai ca la hodinit —
Țîrgul... bine că-i mâne
Vreme este — ba rămâne
De 'tem chiar și dormi,
Ș'oi coala 'ncei cu trebă
Zău mai putem porni. —

În veacul XVI, când a început ciocismul să prindă aripi, toate relele căzuseră pe capul țeranului într'un lanț; robiiile Turcilor, războaiele necontentite; năvălirile Cazacilor, jafurile Tatarilor, birurile grele și multe, vrajba între pretendenții la tron, și mai presus de toate foametea nepomenită dela 1574 și 1585. Țeranii au ajuns să mănânce mămăligă din fînă de scoartă de copaci. Proprietarii mari au folosit privilegiul, parte au silit pe țeran să-și vîndă moșiile împreună cu persoanele lor și bietul țeran ca să scape de linneala foamet și de bătaile percepturilor, s'a vîndut rob; parte au căutat pricină țeranilor, care „și-au luat lumea 'n cap” să jure, dar vîzîndu-se trăgănași și nedreptășiți, și-au lăsat moșiile și au pribegit încotro au văzut cu ochii, au luat lumea 'n cap de desperare, ca să scape de „răutăți și de mîncătorii”, cum zice toate hrisoavele de pe acel timp.

Obiceiul luării pământului în cap a dispărut în urma pravilelor lui Vasile Lupu și Matei Basarab, care au stabilit oare cum proprietatea fonciară rurală. Mărturia obiceiului o avem însă și astăzi în zicătoare. Deci „a lua lumea 'n cap” nu e o metaforă poetică după origine, ci numai după înțelesul ei de astăzi. N'a creat-o fantasie, ci realitatea. Astăzi țeranii noștri nu mai iau traistă de pământ în cap ca să jure — căci cei mai mulți n'au nici pământ cât să poată umplea o traistă — și stau mai rău decât țeranii din veacurile trecute; cei vechi își luau lumea 'n cap avînd pământ, cei de azi fără pământ își iau lumea 'n cap!

George Coșbuc.

știenți pe la periferie, ca ghiuleana de tun, ce neajutorată răzăcește în jurul lunii în romanul lui Jules Verne.

Tot în chipul acesta, adică făcând înșine datorii și răzând pe la periferie, deschis-am filiale multe pentru-că „așa ni-se cerea din partea locului” și făcut am din ne-moteni și alți calici negustori(?) Toate aceste filiale și toți acești negustori de ocazie s'au dus pe copcă — cu banii bieților acționari împreună.

Pe urmă earășii din anumite considerații particulare adus-au la conducere oameni, cari nu-au furat și băgat-am în boltă măiereni, cari hrăneau ulița întreagă cu cafeaua, zaharul, rumul și cognacul „Concordiei”.

Apoi, fiind vorba să atragem „consumenții” cu ochii nchiși deschis-am conturi nețermurite și ținut-am ani de-a rândul cu de-ale traiului pe toți parasitii Sibiuului și după acești ani am șters apoi conturile debitoare cu zecă de mit.

Și înzădar se întreb-au acționarii cu ocaziunea tristei prognoze: Ai cui fusese banii, cari în modul acesta se aruncau în vânt? Căci întrebarea fără răspuns — de ce folos era?!
Zicem dar repositel vecinica pomenire, ear' celor-ce atât de iute au pus-o pe scândura lată, le votăm mulțumită publică.

Intristăți acționari.

Comitatul Caraș-Severin.

Temerești, 10 Decembrie 1902.

Mult Stimatelor Domnule Redactor!

Conoscându-vă iubirea nemărginită, ce totdeauna ați arătat pentru înaintarea în cultură și morală a neamului nostru, — ne rugăm a da loc și preștita-vă — foaie următoarelor noastre știri.

Cu finea anului acestuia, conform stat. org. se vor restaura de nou sinodele comitetelor și epitropiile noastre parohiale. Atragem deci atențiunea organelor noastre competente, ca la această restaurare să fie cu mare precauțiune, de oare-ce acum se pune baza de fericire ori nefericire a unei comuni bisericești.

Drept exemplu vă aducem fosta restaurare de acum trei ani, din comuna F... protopopiatul F..., la care nefiind nici preot nici învățător, cari să fi știut conduce o atare restaurare, în comitet

s'au ales dintre parochienii sinodului bărbai fără răvnă către biserică și școală și fără să fie luat în considerare, cumcă de acel comitet e legată soarta comunei bisericească.

Și ce a fost urmarea? Neavând prim-o loco învățător, au cerut dela organele competente să li-se trimită unul și li-s'a trimis o lapădătură de pe vremea lui Noe, un individ care nici n'a fost învățător la națiunea noastră română, și Dumnezeu știe ce lapădătură dela Sârbii, care, ce a fost și mai ducuro: nici a vorbi sau a scrie românește n'a știut. — Dară comitetul parochial cu nevrednicul preot în frunte când l-au văzut, după puține vorbe amestecate cu spiritul lui Ifig l-au primit bucuros să le fie de învățător un Sârb renegat.

N'a trecut mult timp, și tot acelaș comitet parochial a devenit în pozițiunea de ași alege respective de a candida și recomanda sinodului parochial pe alt individ de capelan pe lângă neputinciosul preot, din comuna noastră. — Acum comuna noastră era să fie fericită având învățător și preot tiner. — Dar de loc a și început cearta în biserică și în comună în așa mod, încât învățătorul și preotul ca oameni noi în comună atât s'au certat până și în casa comunală s'au luat la bătaie, unde antistia comunală abia ia despărțit. În urma aceasta biserică noastră a fost lipsită de bani, chiar altarul a fost profanat.

Așa bieții locuitorii — au fost siliiți a suferi mai bine de un an din partea celor doi conducători. Școala noastră a stat mai mult pustie, copiii nostri n'au primit o învățătură — am fost siliiți a plăti spese enorme pe la județul cercual, pe la județul reg., pe la Comitat. Am făcut destule arătări pe la Consistor. Așa în anul trecut am fost mântuiți pre-cum de învățătorul numit așa și de capelanul numit. — Ei dar ce să vezi?

Tot am auzit, că răul merge deavalma, adică rău după rău, așa am pășit-o și noi. Căci după-ce comuna s'a văzut scăpată de acei doi indivizi, Consistorul ni-a trimis earășii pe un individ cam tot de pânura a celuilalt, numai atâtă că acesta e Român, dar n'are examenul de învățător, prin urmare copiii nostri earășii vor mai avea de suferit în loc de învățătură batjocuri și maltratări, ear noi ne vom alege cu acea, că vom plăti salariul, ca și când l'am arunca în apă.

Ne bucurasem mai în toamnă căci ne-a ve it vestea că învățătorul nostru de acum va fi strămutat în alta comună a măsurat capacitații lui, — și că la noi va ținea școala alesul de acum capelan, care fiind mai mulți ani ca învățător în vecinătatea noastră ne mângăia speranța de un viitor mai bun, pentru școala și pruncii nostri.

Dară Venerabilul Consistor a aflat de bine a ni-l mai ținea pe capul nostru, cred că mai vre-un an, ca școala noastră să mai steie pustie — și copiii pe strade.

Căci ce pagubă pe comuna noastră, căci în trei ani, am plătit salariul învățătoresc numai înzadar, când era mai bine să fim rămas fără învățător decât cu așa nepricepuți.

Atât deocamdată.

Mai mulți membrii din sinodul parochial.

Dragostea și supunerea cânelui.

— Porostiri. —

Di Townsend, retor evangelic la Lucan, mai înainte de a îmbrățișa cariera religioasă, fusese inginer și servise ca atare pentru construcția căii ferate din Dundalk.

Avea atunci un câne inteligent care la început îl însoțise pretutindeni și-l urmase totdeauna, călătorind în acelaș compartiment în care se urca inginerul ca să-și îndeplinească slujba.

Apoi di Townsend, dintr'un motiv sau altul, preferi să călătorească singur, lua pe câne până la gară și aci îl impunea să se întoarcă și să-l aștepte acasă.

Odată cânele se folosi de un moment de distrațiune al stăpânului și pe furiș, fără să dea bănuială de gândurile lui, sări într'un vagon și se viri sub o bancă.

Trenul plecă și cânele fu astfel transportat dela Dundalk până la Clones, care era la vre-o patruzeci de mile depărtare.

La Clones se gândi că a ajuns la scopul călătoriei și sări jos; dar, nevăzând pe stăpânul său și căutându-l în zadar în biroul șefului de gară, în acela al ingi-

nerului — în acela de vânzare a biletelor și în toate celelalte săli, străbătu calea ferată și se duse de se plantă de cealaltă parte în așteptarea unui tren de întoarcere.

La momentul oportun sări într'un vagon de marfă și se întoarse la Dundalk unde găsi în sfârșit pe stăpânul său.

* * *

Acum câni-va ani locuia lângă mine un vecin căruia mai mult decât pasiunea de viațoare, îi plăcea să umble pe câmp cu un câne frumos care-l iubea cu sinceritate și pe care dănsul, în lipsă de familie, îl iubea ca pe sine însuși.

Vecinul meu care era impiecat la nu știu care administrație publică sau privată, se întorcea de obicei dela birou pe la patiu și, ajungând în fața porții casei, scotea un șerarat prelungit cu care chema cânele; cânele răspundea cu un lătrat vesel care nu înceta până nu i-se deschidea poarta ca să poată ieși într'un timpinaea stăpânului său.

Acel șerarat pentru câne însemna masa, plimbarea și tovarășia stăpânului său iubit.

Intr'o zi, pe la patru, cânele eșise pe un balcon care dă în stradă și se culcase acolo ca să-și aștepte stăpânul, care peste puțin se ivi la colțul lătrând mereu cu oare-care desperare.

— Dă-te jos... îl strigă stăpâne-său făcându-și un semn cu mâna.

Cânele se întoarse înapoi, alergă la ușă care era tot închisă, apărui iar pe balcon, mai de astă dată, și la o nouă invitație ce-i făcu stăpânul său să se dea jos, făcu o săritură îndrăznească și se aruncă în stradă.

Eram la fereastră: mi-se strânse inima la această scenă și asistai plângând la agonia dureroasă a cânelui credincios și la durerea sfîșietoare a omului care perduse, în clipa aceea, pe prietenul său cel mai scump.

Ioan Mândru.

ASCHII.

Toate hotărârile importante trebuie să le iai singur, din izvorul cel adânc al propriei tale individualități. Numai când se rupe din influența împrejurimii este coaptă fapta vieții.

Corabia strătaie marea cu putere și lasă în drumul său brada valurilor mișcate. Valurile ajung luntrea cea mică, o saltă și o răstoarnă. T. Maiorescu.

Dela sate.

Crocna, Decembrie.

Ca la noi la nimenea!

Vreau să vă scriu, Domnule Redactor, despre treburi de ale școalei noastre, căci stăm în tare rea doagă, cu învățătorul, Sebastian Tonța.

Și vă scriem aceste rânduri, în credință, că doară se vor lua în seamă, se vor ceta și de mai marii bisericeii noastre, de proasta împrejurare, în care ne găsim.

Învățătorul nostru Sebastian Tonța, după-ce a apucat să fie primit în comună noastră, unde s'a refugiat din fața camenilor din comuna unde fusese mai înainte, de învrăjbite lumea, își are cele de trebuință în comuna noastră, unde cu sila și cu ajutorul organelor civile vrea să ni-se facă stăpân, — căci nu e om de bine, de încredere și de ispravă. Dovadă de aceasta este, că n'are pe nimeni în sat, care să țină

Rom.: Ea că bine sici cumetre, să ne punem puțin jos.

Fig.: Să ne punem! Să ne punem! Zău, că vreau prea bucuros, Cât am vint! Ce cale lungă! Ea — chiar poate să ne-ajungă.

(Să așezăm amândoi la dormit pe iarbă, — Tiganul însă după puțin timp să școală și ascultă ce oare doarme românul).
A!... că doarme tacă că-l bine Răpo, acum-l de tine...

Auleo!! Vai doamne sfinte Ce mai miros de plăcinte, Haid! te trage încetinel Să le miros puținel... Auleo! Pupale-ar tetea Cum miroasă de frumos, Ea să ved nu vrea să iasă Să mai meargă și pe jos?... (desface traisă)... Auleo! Da multe s Doamnel... Una... două... cinci — ba zece cu hestea-s... unsprezece, Pînă! Dă de-aș mânca vre-o tri Oare cum mi-ar țigni?..

Zău că s'buie a minune Încă una — s'o mă scoți, C'apoi și a treia și cu... (ear'o îngheț)

Oare să... mai mănăci vre-o... Dar' mai multe nu de noi... (asemenea face)

A că doarme... (ascultă:) taci că-i bine Ași a fost Răpo de tine...

Vezi acum a's tanana Poți dormi uite așa... (să întinde pe iarbă)

Ear' de-o fi ceva întrebare Tu ce ști?! Doar' ai dormit N'ai fost pus pentru păzit.

Românul: (trezându-se într'un târziu să freacă la ochii și sice:) Hei că soarele apune... Hăsta însă... doarme tun, Oar' să-l școl! Ș'apoi să-și vadă de drum. (canta în traisă)... Hei!! Trămite-ar sfântu cioră U! la el ce 'mi-a lucrat, Din vre-o treizeci de plăcinte Numai două 'mi-a lăsat... Măi cumetre!!! Măi cumetre!!! Ear' ascultă și te școală.

(Să pun din nou la dormit — românul. Însă după puțină vreme mi-l rade odată zdrăvan peste spate cu bătu — prefăcându-se spol că doarme).

Tiganul: (sare spărios) Auleo!! Tulai spinarea!

Auleo cum m'a pocnit... Ear' te școală măi cumetre Că pe mine m'au spetit.

Românul: (să prefacă că doarme) Hm!

Tiganul: Măi cumetre școală iute Că acum ne prăpădim!

Românul: (se face că visează) Jupăneasă ian ascultă Și mai dă un cop de vin!

Tiganul: Măi cumetre!! Măi cumetre Auleo! Cum m'a tăiat, Măi cumetre ian ascultă Nu și cin' m'a deșelat?

Românul: (trezindu-se) Ce-i! Ha! Ce-i! Ce-i! asta frate De te ții așa de spate?

Tiganul: Auleo! Cin' m'o tăiat De mai, mai m'o deșelat?

Românul: Când măi frate când? Și cum?

Tiganul: Uite numa chiar acum.

Românul: Vei dacă n'as fi dormit Poate că l'as fi sărit... Dar de mine nu te teme Că p'acea lumea geme Unul trece altul vine Ș'apoi ce știi din mulțime?

Măgăreiu, 18 Oct. 1902. Emanuil Suciu.

cu dînsul; și mai mare dovadă de netreb-
nicia lui este, că la examenul din anul
trecut a fost clasificat cu *nesuficient*.

Mai vrei Domnule Redactor și-o altă
dovadă, de nesuficiența de simțământul de
datorie față de neamul și biserica sa a
acestui poreclit învățator confesional.

Eată-o: „*Aradi Közlöny*” dela 11
Dec. publică următoarea scrisoare trimisă
de *Sebastian Tonța* solgăbirăului cercual:

„Prea on. d-le protopretor cercual!

Tatăl iubit al învățătorilor!

Tatăl nostru, carele ești în Borș-șebes,
cinstim numele tău; vie mila ta, fie voia
ta, precum în Borș-șebes așa și în Crocna.
Plata mea cea de toate zilele dă-mi-o mie
astăzi; și mă iartă pentru jalba mea, după-cum
și eu iert pe cei ce păcătuiesc contra mea,
căutând să-mi denege plata, și vor să mă
iee de pe picioare, cu pretensiunea mea le-
gată cu toți, și împreună cu primul nostru
tată bun, în conșlegere cu magnificul con-
siliier regeșc, domnul Inspector școlar comi-
tatens, duce-ți-mă la o școală de stat, unde
voi fi scâpat de cei răi. Așa să fie!”

Cred, Domnule Redactor, că aci nu
mai trebuie comentat.

Dar oare n'ar fi cu cale ca pe acest
luminat dascăl ortodox român, care se nu-
mește *Sebastian Tonța*, Consistorul să-
l măture dintre „cei răi”, cari 'l-au răbdat
pană acum cu toate răutățile și nedestoin-
ciența lui?

Acest dascăl confesional, care paro-
diază rugăciunea Domnului spre a-și bate
joc cu ea de neamul său și de cei dela
cari trăiește, fără s'o merite; acest doritor
de școală de stat, cred oare îndreptătorii
trebilor mult încercatei noastre diocese că măi
poate fi suferit, — suferit în detrimentul
învățământului dela școala noastră din Crocna,
spre hulirea poporului și spre blasfemiarea
sfințelor noastre instituțiuni?

Cu toată nădejdea și cu deplină în-
credere în Venerabilul Consistor, așteptăm
să fim scăpați de acest om nefast, și solu-
țiunea, îmi permit s'o spun, ar fi ușoară:
Să se publice concurs pentru staționea în-
vățătoarească usurpată provisor de *Sebastian
Tonța*,
Crocneanul.

Din Munții-Apuseni.

Răspuns Domnului Albini.

(Urmare și fine.)

b) Iuliu Albini și parochia Trampoel
din notariatul D-sale.

Din moșii strămoși parochia Trampoel
a fost și este greco-orientală. Cu cât-va
ani mai înainte însă ivinduse divergență în-
tre popor și preot, vestitul notar cercual să
profite de ocaziune să vinere adică în tul-
bure. Ce face dar, per fas et nefas insinuu
la mitropolia din Blaj că peste 180 fa-
milii greco-orientale din Trampoel a trecut
la sf. nație. Cearcă și ești o casă potrivită
ca casă de rugăciune pentru cei convertiți.
Protopopul Montani este dispus ca să o sfin-
țască, să deflege și zina și oamenii cari să
plece adecă: protopopul Montani Albini cu
toată ceata notărășească preoții Teodorescu
și Dușa cărcmarul Pop și Moldovan etc.
Dar ce mare le-a fost desiluziunea când
cu o si mai înainte au sfi-t că în Trampoel
nu mai au nici casă nici uniți. Ear mie
mi-se impută ura confesională.

c) Notarul Albini și institutul Zlag-
neana.

În anul 1898 eu de împreună cu amicil
mei de principiu între cari și distinsul fit a
bisericil greco-catolice, după multe și grele
lupte am înființat institutul de credit și eco-
nomil Zlagneana. Ear cel cari s'au opus au
fost toată inteligența greco-catolică din
Zlagna în frunte cu Montani și Albini. Ba
Albini nu s'a rușinat a se exprima între
zece de locuitori a unei comune vecine cari
aveau în frunte pe parochul lor că până stă
capul d-sale în sus, banca românească în
Zlagna n'are să fie. Și mai mult chiar în
zilele aceste am înțeles că d-sa cu mame-
lucil d-sale doresc să înființeze în Zlagna
încă un institut de bani cu ajutorul vistie-
riel statului. Atăta de-ocamdată.

d) Notarul Albini și petrecerile române
din Zlagna. — Constat și eu că ca nealță-
dată în vara aceasta am avut cu totul 4
petreceri. — Cele dintâin 2 concerte au fost
foarte frumoase. Petrecerea a 3-a arangată
la 10 August din partea tinerimil române
din Zlagna, sic a tinerimil fără consultarea
inteligenții și care s'a început cu o produ-

țiune teatrală, earășt a fost foarte bine reu-
șită. Greco-catolicii însă au lipsit cu desă-
vârșire. Motivele nu le cunosc. Petrecerea
însă a fost destul de cercetată, foarte
vială și fără nici un incident neplăcut. Ve-
nitul curat a fost deplin mulțumitor și de
present se fructifică la institutul Zlagneana.
Constat încă odată ca tinerimea română din
Zlagna a arangat această petrecere fără
a consulta inteligența, mă mir dar de dl
Albini ce are să mă amestece pe mine că
și pe soția mea cu această afacere. Las
că onorata presidentă Albini nici n'avea
sens, ear cât pentru onoare fie liniștită d na
presidentă că soția mea n'el când nu o va
schimba cu a d-niei și această fiindcă la
noi onoare ne este cel mai scump odor mai
scump ca viață — noi așa ceva nici nu
cumpărăm nici nu vindem.

A IV-a petrecere s'a arangat numai
și numai din partea inteligenței gr.-catolice.
Greco-orientalii n'au participat. Ear pușoi
cari au fost era să le pice obrazele de ru-
șine când auzind pe protopopul Montani
toastând pentru gr.-catolicii și numai și nu-
mai în sănătatea ei spre progresul și în
mulțirea gr.-catolicilor și a sfițat ca să tră-
iască gr.-catolicii. Potim floricele de dra-
goste confesională și de viață socială ro-
mânească în Zlagna. Ș'apoi tot noi cel de
vină.

Tot cu această ocazie constat ca ade-
văr și aceea; că după petrecere cam pe la
oarele 3^{1/2}, dimineata, arangeatorii în mod
demonstrativ mi-au făcut o preumblare pe
sub ferestri deșt cuartirul meu este situat
într-o stradă laterală și ascunsă de carea
numai un Albini poate scrie că conduce la
gară. Apoi pe sub ferestri s'a strigat:

Popa are patru boi,
Preoteasa buze moi!
Popa are patru junci,
Preoteasa buze dulci!
Popa are patru vaci,
Preoteasa ochi bărnați!

Ș'apoi în mod asurzitor: *Să trăiască
gr.-catolicii!!!* Ear soția mea zăcea bolnavă
în a doua zi după naștere. Atăta de-ocam-
dată, dându-mi-se însă ocazie vă vom scrie
și mai multe.

Zlagna, în Decembrie 1902.

Emanuel Beza,
paroch ort. rom.

PARTEA ECONOMICĂ.

Mijlocul de a cunoaște dacă calul și a mâncat rațiunea de grăunțe.

Voiajorii cari fac drumuri cu trăsura
lor și se coboară la hoteluri mici sau mari,
nu sunt tot-dauna siguri că oare cai lor măn-
căncă toată porțiunea de ovăz ce s'a plătit
hotelierului. — Iată un mijloc de controlă
foarte original venit din America, ceea ce
probează că și acolo servitorii de la grajduri
nu sunt mai de omenie ca ai noștri. —
Să se numere zece sau mai multe petricele
și să se amestece cu grăunțele ce se dau
calului. — Acesta evită de a mânca pe-
tricle și prin instinct pune de o parte tot
ce găsește în nutriment. — Dacă găsiți
numărul de petre puse atunci calul a mâncat
porțiunea sa, ear la cas contrar puteți a
vă explica abilitatea hoșului.

A cânta din piano fără a incomoda pe vecini și fără a usa mecanismul.

De ordinar dacă locuesc două locuitori
sub același acoperământ și numai unul din
ei posedă piano, gâlceava nu mai încetează
din cauza acestui instrument, dacă pose-
sorul său are nenorocirea de a usa de el
seara mai târziu. — Pentru a dispărea
răul ce poate produce sunetul acestuia prin
vecini, să'l facem ne sonor. — Să luăm
o fâșie de stofă destul de groasă, având
lățimea de cinci centimetri și destul de
lungă pentru a fi întinsă în tot lungul
mecanismului.

Lipim această bandă la una din păr-
țile sale în lung de o vargă de lemn sub-
țire, pentru a o putea aplica mai ușor la
trebuință.

Dacă voim a cânta, punem această
bandă între coarde și între ciocane în in-
teriorul pianului. — Ciocanele în loc să

lovească direct pe strune, lovește pe stofă
și face ca pianul să aibă sunetul pe jumă-
tate și usează în același timp mai puțin
instrumentul.

Evantail în lemn.

Tăem în o scândură de brad, o bu-
cată curată fără noduri, de 30 centimetri
lungă, cinci centimetri lată și două grosă. —

La mijlocul acestei bucăți se face o
tăetură pe fie-care parte, ast-fel că între
ambele să rămână lemn de un centi-
metru. — Capătul cel mai lung va fi coada
evantailului, carele va fi rotunzită după
plac. — Partea superioară va fi făcută
în formă de evantail. — Pentru aceasta
crăpăm bradul în aschiil de două milimetri
ast-fel ca să căpătăm 24 bucăți. — Aceste
despicături trebuie făcute numai până la
tăetura de la mijloc. — Pe marginea la-
melor formate ast-fel, se fac trei tăeturi
ca cea de la mijloc, însă mai mici servind
de ornament. — Ele vor avea lărgime
un centimetru, adâncime șase milimetri și
între ele se va lăsa două centimetri dis-
tanță.

Se pune lemnul ast-fel tăiat în apă
caldă pentru a se muia bine și în urmă
se indoie fie-care aschie ast-fel cum re-
presintă figura, spre a căpăta forma unui
evantailu. — Imediat ce prima lamă a
fost adusă la locul ce trebuie să ocupe,
se aduce a deua și se așează ast-fel ca
tăeturile să între unele în altele. — Pro-
cedăm ast-fel până la jumătatea lemnului,
când am ajuns aci întoarcem lemnul și
facem acelaș lucru și pentru partea a doua.

Distrugerea șoarecilor, cloșanilor (gusganilor)

Distrugerea șoarecilor se face atât
prin prindere cât și prin otrăvire. — Se
recomandă că distrugerea prin otrăvire să
nu se facă de cât iarna, din cauză că ei
murind se retrag în găurile lor și vara cu
ridicarea temperaturii infectează și casa și
pe vecini.

Vara deșt să nu întrebuițăm de cât
capcana de sârmă cunoscută de toți.

Când nu posedăm ast-fel de in-
strument putem forma unul imediat și care
are mult succes de câte-ori este aplicat. —
Să luăm o pânză și o întindem în locul
infectat de șoareci; o farfurie adâncă cu
fundul în sus punem pe pânză și o mar-
gine a farfuriei să fie rezemată pe o nucă,
care jumătate să fie cu coajă și jumătate
fără coajă; partea fără coajă să fie către
farfurie.

Șoarecii cari sunt foarte amatori de
nucă, intră sub farfurie și văzând mezul
de nucă, o trage pe aceasta la ei și atunci,
paf, farfuria a căzut și l'a făcut priso-
nier. — Pentru a nu se scăpa, luăm cele
patru colțuri a cărpei și le adunăm la partea
superioară a farfuriei, strângându-le șoarec-
cile rămâne între cărpă și farfurie.

Iarna se distrug prin otrăvire, are
însă acest sistem inconvenientul de a usa
de un corp periculos între copii și anima-
lele domestice.

Cel mai bun lucru și neofensiv este
de a lua o farfurie plină cu ipsos în praf
și pe deasupra a pune o pătură foarte sub-
țire de fâină albă, alătura să se pună o
farfurie cu apă în un loc unde au șoarecii
 obiceiul de a face visite.

Ei vor căuta să mănânce fâină și în
acelaș timp vor înghiți la ipsos, carele le
va produce sete.

Voind a bea apă pentru a-și tăia setea,
vor rămânea unul câte unul lat din cauza
acestui.

La moșie cloșanii aduc foarte mari
pagube în localitățile unde se ivesc. de
ordinar sunt distruși prin otrăviri, se poate
însă și în modul următor: Toamna se face
brăsdă adâncă cu plugul acolo unde se crede
că sunt aceste animale distrugătoare, cu
plugul să taie și cuiburile lor, și ei caută
să fugă, atunci oamenii din urma plugului
i omorâ fără cruțare.

În alte localități acolo unde locul este
infectat de cloșani se fac găuri rotunde și
cu pereții drepti în adâncime de 60 cen-
timetri.

Ei au obiceiul de a se precipita în
golurile ce găsesc înaintea lor, căzând aici
nu vor mai putea eși pereții fiind bine
lustruiți.

Atât șoarecii cât și cloșanii se distrug
repede prin înăncări otrăvitoare, trebuie însă
a se feri atât de copii cât și de animale
domestice ale casei. — Otrăvirea prin fosfor
se face în modul următor: Se ferbe 750
grame de fâină de grâu cu apă, cantitate
egală și în aluatul căpătat ast-fel se pune
opt grame de fosfor făcut în bucăți. —
Se amestecă bine pentru ca acesta să între
în tot aluatul, se adaugă în fine 180
grame grăsimi și 125 grame zahăr de ul-
tima calitate dar mai bine ne rafinat (ca-
sonadă).

Acest amestec răcindu-se devine tare,
se face în porțiuni rotunde și le tăvălim
prin fâină.

Această preparație și conservă mult
timp eficacitatea și șoarecii sunt foarte la-
comi de felul acesta de bucate, și plătesc
această lacomie cu viața lor.

Pentru a face mâncare otrăvită cu ar-
senic luăm un chilogram de seu, și l't pim
în un vas de pământ, ținând vasul pe un
foc mic adăugăm substanțele următoare
mestecând până se face o pastă omog-
genă. — Mai întâiu punem un chilogram
de fâină de grâu, pe urmă acid arsenios
în praf foarte fin 100 grame; praf de
cărbune de lemn 10 grame și esență de
anis un gram.

Urul din mijloacele cele mai usate
în streinătate este asfixierea acestor tro-
zătoare prin sulfarul de carbon, procedând
ast-fel:

Se astupă toate intrările la cuiburile
lor sau cu pământ sau cu fas, în urmă
se introduce un tub (țevă) de plumb lărgă
la capul de afară în formă de pănle (jei-
ci) și se toarnă în gaură prin acest tub puțin
sulfur de carbon. — Această substanță
chidă se coboară prin tub în gaură și
se vaporizează și intră în toate părțile
omorând pe șoarecii și cloșanii în foar-
scurt timp. — Acest mijloc de distrugere are
avantejos căci nu are acelaș inconvenient
asupra omului ce l manipulează. — Si-
gura precauțiune este de a astupa locul
unde s'a turnat, pentru ca vaporii să nu
iasă înapoi. — Trebuie de asemenea a se
aerisi bine camera sau locul unde s'au făcut
operația, căci acest produs are un miros
foarte neplăcut. — Să se întrebuițăm
pentru găuri foarte mari cel mult 50 grame
ceia ce revine aproape 20 bani.

Cel mai mare distrugător a ori-cărei
rozător și cu totul ne periculos pentru toate
celelalte animale este, următoarea otrăvire
75 grame praf de scilla și rădăcina
de renoncula bulboasă numită la noi cea-
de mare, să se amestece cu 25 grame
în praf. — Această compoziție să se plu-
treze bine în un vas astupat pentru a
căpăta egrasie din aer, căci ceapa de mare
absoarbe cea mai mică cantitate de apă
există în aer

Când voim a distruge șoarecii luăm
vârf de cuțit de acest amestec și punem
în brânză, unt, fâină, grăsimi și
mântate le lăsam la dispoziția lor spre
mâncă.

Ei fiind foarte amatori de această
mâncare imediat ce gustă, nu întăziesc
a pleși.

Am spus că acestă materie nu are
nici o influență asupra cânilor, pisicilor
a. dacă însă voiți a lua o precauție
mult puteți să aromatizați mâncarea cu
fâină esență de fenouil. — Rozătorii o
poartă ca airos pe când toate animalele
domestice fug de ea, — prin urmare
vor atinge mâncarea preparată special.

Romanul princesei Luisa.

Ziarul „Reichswehr“ aduce un articol din peana unui personaj mercant dela curte, despre principele Leopold Ferdinand și despre soră-sa moștenitoarea de tron Luisa. Autorul anonim, al articolului care afirmativ de ani mulți stă în legătură cu curțile domnitoare austriacă și saxonă, scrie întâiu de toate foarte interesant despre timpul tinereții principelui Leopold Ferdinand. Principele ca tânăr avea multă înclinare spre marină unde a și ajuns frumoase succese. Pe vremea când era cadet a făcut un voiaj prin Asia Orientală, care voiaj a ținut opt săptămâni. Pe vremea aceea a folosit mai întâiu numele Leopold de Wofling. Numai spre reîntoarcere, în Japonia și-a reluat numele de principe și s'a prezentat la curte. În Siam s'a împrietenit cu moștenitorul de tron al Siamului, cu care deși era cu mult mai tânăr ca dînsul, ciușur întregi petrecea foarte bucuros. O veselie naivă copilărească îl caracterizează de altfel pe principele întocmai cum și pe principesa Luisa. După voiajul din Asia a intrat în serviciu marinar în Pola. Se distinsese deja și până atunci prin curejii și umanismul său. Într-o noapte din anul 1892 un cadet marinar a căzut în mare și era iel p'aci să se cufunde. Fu decisul unul moment, că principele îndată s'au aruncat îmbrăcat în apă și a scăpat pe cadet. Pentru aceasta faptă Regele l'a decorat.

Leopold Ferdinand trăia în strînse și foarte bune relații cu părinții și cu frații cari relații numai iei-colea poate erau conturbate fiind dînsul de un natură foarte nervos.

Indeosebi cu părinții sei cari erau de o religiozitate aproape bigotă, ciocnirile erau tot mai dese, când aceștia îl excepționau păreriile religioase devenite cu trecerea anilor tot mai libere. Dintre frații mai ales natură și temperamentul princesei Luisa se asemăna cu a lui. Pe fratele lui mai mic Iosif Ferdinand încă l'a iubit mult.

Principele Leopold Ferdinand vorbește multe limbi. Știe franceză, italiană, engleză, croaște, rusește și ungurește. Princesa Luisa asemenea posedă multă cunoștință de limbi.

Este acum de actualitate foarte interesantă întrebarea: ce să întimplă cu acești doi frați. Capitalul de bani al princesei Luisa și-a zice autorul articolului — se va exhausta în foarte scurt timp pe lângă modul de trai care-l duce în Hotel d'Angleterre. Pentru că n'are alt ceva, decât bijuteriile, între cari se află și bijuteriile istorice (Bourbon) ale mamei sale. De altfel nu e deloc exclusă posibilitatea vre-unui arangement. Principele Leopold Ferdinand va merge probabil la Siam. Relațiile sale de prietenie dela curtea Siamului îl vor procura desigur o existență potrivită. A doua probabilitate e că se va face publicist, având un condei destul de dexter. E însă numai poveste că se pregătește a pleca în Africa-de-Sud ori că își va reclama sieși partea de moștenire a lui Ioan de Orth. Suma de asigurare a vaporului scufundat al lui Ioan Orth, a ridicat-o deja marea princesă de Toscana, ear ceialaltă moștenire revine copiilor principelui Carol Salvador.

NOUTĂȚI.

ARAD, 2 Ianuarie n. 1903.

Statistica locuitorilor Europei după religie. Episcopul Atanasie al Rimnicului și Noului Severin, în unire cu Gherasim al Argeșului, au lucrat împreună Istoria Bisericească, din care extragem următoarele date statistice:

Europa are 387 milioane locuitori. Aceștia se împart după religie astfel:

30.000 Păgânii în Rusia, parte Budistă cum sunt cei mai mulți Călmuchi, ear parte dedată la păgânismul inferior, adică la Șamanism, cum sunt Votichii și Samojezii.

7.000.000 Mohamedani, și anume 2 milioane 700.000 în Rusia, Tătari și parte Călmuchi; 3.100.000 în Turcia, de națiune turcă, albaneși ș. a. 450.000 în Bulgaria și Rumelia orientală, între ei sunt și 300.000 Bulgari, numiți Pomachi; 450 mii în Bosnia și Herțegovina, de națiune Serbi; 50.000 în Dobrogea.

7.500.000 Evrei sau Mosaii și anume: 5.250.000 în Rusia; 2.100.000 în Austro-

Ungaria; 660.000 în Germania și 250.000 în România.

372.000.000 Creștini, și anume; 179 milioane catolici, mai ales în partea de sud a Europei centrale și apusene. Aici intră 4 1/2 milioane uniți. De asemenea 120.000 catolici vechi, în Germania și Elveția; 7.000 janseniști în Olanda; 10 milioane spirițiști, anchristiani și neconfesionali, în țările romanice și mai ales în Franța. 94 milioane protestanți, cei mai mulți în partea de nord a Europei centrale și apusene, inclusiv spirițiști, neconfesionali etc., din țările protestante. 90 milioane ortodoxă de răsărit din Europa răsăriteană, inclusiv cu 10 milioane răscolnici ruși și nihilisti, etc. 175.000, Gregorienii sau Armenii de răsărit, anume: 100.000 în Turcia, peste 60.000 în Rusia, 2000 în Austro-Ungaria și 10 mii în România.

Câte medalii au primit statele la expoziția din Paris. Ziarul „Figaro“ publică numărul medalii de aur și argint, cari le-au câștigat singuraticile state la marea expoziție din Paris. Se înțelege că Franța a câștigat mai multe medalii. Germania a primit 545 med. de aur și 608 med. de argint, Rusia 370 med. de aur și 424 de argint, Austria 300 med. de aur și 400 de argint, Ungaria 240 med. de aur și 360 de argint, România 220 medalii de aur și 354 de argint, Grecia 55 med. de aur și 130 de argint, Serbia 34 med. de aur și 56 de argint. E interesant, că România, care are 6 milioane de locuitori, a câștigat pentru frumoasele sale obiecte expuse aproape tot atâtea medalii, câte a primit Ungaria, care are 18 milioane locuitori. De aci vedem, ce mare progres a făcut tinărul regat al României pe terenul industriei și artelor.

Logodnă. Dl Sabin Aurel Ignat din Beiuș își anunță logodna sa cu d-șoara Irena Kafka. Sincere felicitări.

— Domnul Rudolf Cucu, un fruntaș dintre Românii industriali ai Oraviții, s'a logodit cu gentila d-șoară Rosa Străin, fiica proprietarului din Bosovicu George Străin.

Intr'un ceas bun.

Alegere de medic. La Cacova, lângă Oravița, a fost ales medic cercual dl Dr. Cotoliu Octavian din comitatul Sătmăr.

Ziarele maghiare din loc anunță că Dr. Rozvány Jenő, fratele ginerelui dlui Ioan Beleş, s'a logodit cu d-șoara Flora, fiica dlui Ioan Beleş.

Proces. După-cum aflăm, pictorul Stefan Alexici va intenta proces fraților Rozvány István și Jenő, actualul și viitorul ginere al dlui Beleş János, pentru-că aceștia l'au atacat și bătut în stradă. Pricina încheșării este, după-cum se știe, o domnișoară.

Din Talpoși ni-se scrie: Din moștrămoși nostri știm că cel mai tare zid al naționalității noastre au fost sf. biserici. Cu durere trebuie însă să vedem cum acest zid pe care nu au fost în stare să îl surpe tirania secolilor trecuți, acum se doboară prin neînțelegerile ivite în sinul poporului același, pe care l'au apărat în o viață întregă. Ce sa întimplat adevărat? În bogata comună Talpoși tocmă cel mai tari stilpi sau învrăbiți: poporul cu preotul. Turburările au erup și uni mai slabi la credință vorbesc de unire alți de „papistașism“, ba chiar și de alte religii, numai și numai să scape, de birul ce trebuia să plătească parochiului, pentru care acum au ajuns în mâna avocatului. E destul de trist că au ajuns lucrurile până în stăta! Domnule Redactor! Nu din ură personală am scris acestea, dar pentru binele sfintei noastre biserici, ca să atrag atențiunea celor chemați.

Petrecere. Mai mulți învrăbiți din tractul Iliu-Murșănași invită la producțiunea teatrală împreună cu dans ce să va arangia la 27 Decembrie 1902 (9 Ianuarie 1903), a treia și Crăciun, în sala dela hotel „La vânător“.

Neerolog. Pedagogul absolut Grațian Mateau din comuna Bêrsa, după îndelungate suferințe și-a dat sufletul în mâinile creatorului la 14 Decembrie n. în floarea vieții abia de 22 de ani. Pe repositul îl deplânge văduva sa mamă. Inmormântarea s'a făcut la 16 Decembrie, prin prooții Petru Pinte, din (Voivodeni), Ioan Popovici, din (Hodiș) și Nicolau Costa din (Bêrsa). Pradica funebra s'a ținut o Petru Pinte, prin care a cerut ertăciune și dela colegi. Învrăbiții Terențiu Poșta, Ilarie Versigan, din (Bêrsa), Alexandru Gligor din (Voivodeni) și Livius Dablea, din (Hodiș) cu sus numiți prooții au executat cântările funebrele cu multă duiosie și precisiune, storcând lacrimi din ochii multului popor adunat. Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată. A. Gligor.

Trei palme. Zilele trecute a fost inmormântarea celebrului psihiatru Kraft-Ebing, care ori de câte-ori istorisia cu multă plăcere următorea pățanie hazlie din tinerețe: Pe vremea mea de student în toată dimineața se oprea înaintea gimnasiului o telegă la care era înhamat un măgar care transporta lapte dela sat. Fierște strengării de băieți își făceau mult haz întăritându-se cu filosoful cu patru picioare și se învrăbiau numai atunci când s'apropia lăptarul care se înțelege numai prin vorbe putea să-și verse necazul. Într-o dimineață ceata de copii impresuraseră ear pe bistul măgar, dar când auziseră zăngănitul canelor de lapte, s'au împrăștiat cu toți și am rămas numai eu rîzînd fericit și mîncîndu-mi bucată de pâine ce o luasem de acasă. Omul cu laptele, care ardea de dorul de a răbuna insultele aduse măgarului său, s'a repezit la mine și mi-a tras o palmă sdravăne. Plîngînd am alergat apoi ca să-l părăsc la directorul. În fuga mare însă, m'au lovit de profesorul de clasă, care intra tocmă pe ușă, încât acesta a scăpat jos toate caetele ce le ținea în mână și era cât p'aci să-l restorn. Înainte de a putea cere scuze, am câștigat acum și a doua palmă. Fierște am început din nou a sbiera. La larma aceasta a ieșit pe coridor și directorul. Intrebându-mă ce necaz am, i-am spus: Profesorul de clasă mi-a dat o palmă măcar eu măgarului nu i-am făcut nimic. — În momentul acesta am câștigat și a treia palmă.

Populațiunea Statelor Europii.

Un german a făcut o statistică, în ce ordine au urmat statele după populațiune la sfârșitul veacului al XIX și la începutul lui. La începutul veacului ordinea era următoarea: Rusia 38.8 milioane, Franța 24.9 milioane, Germania 24.5 milioane, Austro-Ungaria 24 milioane, Italia 16.8 milioane, Anglia 16.2 milioane, Spania 12.5 milioane, Turcia 7.3 milioane. După o sută de ani ordinea s'a schimbat astfel: Rusia 106.2 milioane, Imperiul Germaniei 58.8 milioane, Anglia 41.4 milioane, Franța 38.7 milioane, Italia 32.4 milioane, Spania 17.7 milioane și Turcia 9.8 milioane. Și-a păstrat deci locul întâiu Rusia, al șeptelea Spania și în cel din urmă a rămas Turcia. A sărit înainte Germania din locul al treilea în al doilea. Austro-Ungaria din locul al patrulea în al treilea. Anglia din al șeșălea în al patrulea, din contră a dat îndărăt Franța din locul al doilea în al cincelea și Italia din al cincilea în al șeșălea. Sporul cel mai mare a fost în Rusia, unde populația aproape s'a întreit, dar pentru aceea nici nu se poate compara acest spor cu sporul extra-ordinar al populației Statelor-Unite ale Americii. Populația întreagă a Statelor-Unite la începutul veacului al XIX a fost 5 1/2 milioane, astăzi e aproape de 80 milioane.

Deputat englez acusat pentru trădare de patrie. Se șue, că deputatul Lynek din camera engleză, fiind irlandez de origine, s'a înrolat în armata bură și a luptat contra Englezilor în războiul buro englez. Terminându-se războiul, Lynek s'a și reîntors la Londra în dietă, dar acolo l'au prins și l'au acusat pentru trădare de patrie. Deja s'a terminat investigația și în Ianuarie va fi pertractarea finală în procesul de trădare de patrie al lui Lynek. E interesant

că în Anglia e și acum în valoare referitor la trădarea de patrie legea din 1252, care condamnă pe vinovat la moarte și anume în modul următor: deliceventul e strangulat în piața publică, dar înainte de a muri e luat jos de pe spânzurațoare și tăiat în 4 bucăți. Va fi oare și deputatul Lynek condamnat la moarte?

Dramă lângă un mormânt. În cimitirul din Oradea mare a împedecat o nefericire trezvia păzitorului cimitirului. Alături înspre seară păzitorul își facea ocolul său obișnuit în această împărăție a morților. Apucînd pe o cărare îngustă de lângă o cruce de marmură, care însemna vecinul lăcaș al unei familii de frunte din Oradea, i-a lovit auzul vaete înecate și uapls grosnic. În întunerecul sării el putu distinge lângă cruce trupul lungit al unei femei, ear lângă dînsa o copilă care plîngea amar. Inspăimîntat de irita prezențe, a luat îndată atît femeia cât și copilă în brațe, tirindu-le până la locuința sa, unde s'a constatat că femeia s'a otrăvit. A avut chibrituri în apă, dar din fericire a luat puțin din otrăvitoarea beutură, încât a putut a scăpa. Nefericita femeie, descendenta a unei familii, care pe vremuri să bucura de o mare trecere, cu lacrimi în ochi povestea, că nu mai vrea să trăiască în marea miserie în care se află și a voit să-și curme zilele și ale sale și a copilei de șese ani, pe mormântul tatălui ei. Copila însă nu a voit să primească otrăvitoarea beutură care i-a lăsat-o și cu mâinile încruciate s'a rugat să-mi schimb hotărîrea. Dar n'a ascultat de rugămintele fetiței, a voit să scape de suferințe. Nefericita au fost duși la niște rudeni ale lor.

Cel mai frumos calendar, ce ni-a sosit la redacție, este Calendarul Minervei pe anul 1903 (din București). Are un material bogat și gravuri admirabile reușite. Se poate comanda și prin administrația ziarului nostru; costă 1 coroană 25 fileri plus 20 fil. porto.

„Bunul Econom“, excelenta revistă din Orăștie, va continua să apară și pe anul viitor, îmbunătățită încă. Prețul rămâne și mai pe departe tot 4 coroane. O recomandăm cu căldură.

Se recomandă, ca guvernanta sau instructoara într-o familie, o pre-parandistă de cursul II. Doritorii să se adreseze la administrația ziarului nostru.

E norocire mare, dacă în casuri de subite indispoziții al la îndemână un leac, ce în stare să te scape de indispoziție. Un astfel de leac de casă, ce e întrebunțat în cele mai grebite meduri și totdeauna cu succes e *spiritul galic al farm. Vêrtes*.

POSTA REDACȚIEI.

Nicolae Oanea, Hodiș. Da, mai si de plătit. Binevoeste a îndemna și pe alți săteni și tiori de carte să aboneze foaia noastră, că luminarea minții pentru D Voastră și copii D-Voastre este. Multă sănătate și voie bună.

E. Suciu, Măgurel. Cu nimic nu dătoarești. Îți trimitem — gratis.

S. Așteptăm să ne trimiți cele promise.

Gilad. Numai corespondența subscrisă luăm în considerație. Dacă primarul face ceva contra legii, arătați întâiu pe calea legii.

Em. Bega, Z. Telegrama a sosit târziu, după-ce corespondența s'a tipărit deja.

Mai multe corespondențe venite în zilele din urmă nu le-am putut publica din cauză că e mare îmbulzeală de manuscrise. Le vom publica în numărul viitor.

BIBLIOGRAFIE

A apărut:

„Buchetul Meu“, poesii de Iosif Ioan Ardelean. Prețul 1 cor., plus 10 fil. porto. Se află de vânzare la administrațiunea „Tribunei Poporului“.

Red. respons. Ioan Russu Șirianu. Editor Aurel Popovici-Barcianu.

Despre ce se vorbește acum mult.

Dela începutul lui Decembrie, spiritele oamenilor mari și mici sunt în continuă agitație. Cei mari vorbesc de triumful Aradului, de sborul falnic al unei întreprinderi comerciale, cei mici se înecă în laude. Așa dispoziție de mult n'a mai fost în Arad. Pretutindena de un singur lucru e vorbă: de *expoziția de crăciun* alui Porter. E unică în felul ei; o expoziție cum rar găsești chiar și în capitale, și care va atrage desigur publicul în salele mari din piața Libertății.

Una ne isbește mai ales: orașul, care în toate ocupă locul întâi, a dat acum viața unei instituții vitale. Aradul ast-fel a trecut în șirul orașelor mari:

Ne grăbim acum a descrie scurt expoziția asta.

Impresii nemijlocite.

Cea ce prelângă bogăția și strălucirea expoziției te isbește e puțină uimitoare să-ți poți da seamă de toate. Ai putea să scrii un catalog voluminos despre obiectele de aici, și impresia cu toate aste ție plăcută; îți pare o prăvălie de *automat*. Toate aste s'au ajuns prin o grupare potrivită, care nu te silește ca pentru un obiect oare care să treci prin prăvălia întregă.

Despărțământul obiectelor de lux.

Cum intri din stradă, ajungi în despărțământul obiectelor de lux. O priveliște frumoasă! Ar trebui să descrii (mai bine zis: fotografia) imensul de noutăți, dar ne pare aproape ca nepuțință.

Gust bun, eleganță domnește pretutindeni, și câte ni s'ar povesti despre eleganța din întreprinderea *Liberty-Establishment*, de întrecut abia ne întrece. O deosebire totuși este. În magazinul englez toate sunt scumpe, în magazinul lui Porter toate de o efinătate uimitoare. Pentru o sumă mică, capeți obiectele mai frumoase.

Daruri pentru bărbați, femei și familii.

Nu numai cei mici, ci și cei mari se așteaptă la surprinderi din partea lui Porter. În mod risipitor s'a îngrijit firma de tot soiul de obiecte de don. Din o călătorie în străinătate d-l Porter a adus sumedenii de noutăți, mai ales obiecte de *bronz*, *maiolica* și *argint chinezesc*. Obiecte de catifea în mare asortiment. Pentru gospodărie ne surprinde cu noutăți uimitoare. Într-o ast-fel de casă de comoare, alegerea firește că e ușoară.

Argint chinezesc — în abundență.

Mai amintim, că obiecte de argint chinezesc se capătă cu prețuri nemaipomenite de eține, grație unei cumpărări favorabile. Aceste obiecte hotărât se înșiră între cele mai frumoase obiecte de don. Numai obiectele de argint ar putea să umple o prăvălie mare.

Sala mare.

De-asupra unei uși a despărțământului obiectelor de lux se află inscripția: *intrare în sala mare*. Pe cât de modestă e inscripția, pe atât de impunătoare e priveliștea colosalului bazar de jucării. Multe s'au scris deja despre expoziția asta, dar numai un mijloc e pentru înțelegerea ei: *s'o vezi*. Abia credem să fie arădan care să nu viziteze cel puțin odată *alcătuirea asta monumentală*. Lai și esperți, toți află interes deosebit în vizitarea ei.

Rafturile.

În mijlocul salei, în șir lung se întind rafturile, pe care, în grupare drăgălașe, se află așezate cele mai frumoase obiecte. Pe aceste rafturi din fiecare marfă numai o bucată se pune, așa încât reprezintă un asortiment uriaș.

Celelalte rafturi.

Aceste se întind de două părți dealungul salei; în stînga sunt așezate jucăriile mai mici, în dreapta cele mai mari. Amestecat găsești aici obiecte eține și obiecte prețioase; așa sumedenie, încât aproape ți-s'ar părea că sunt prea multe. Mai ales dăm de multe obiecte de fantazie, regulate și *automate*. Gări, orașe, soldați în toate mărimile. Păpușe în ori ce preț. Mobile pentru copii, precum: vetre, lava-

bouri, odăi de toaletă, saloane, culine, școale etc. săbii, puști și miș de alte obiecte, înșirarea cărora ar împle coloane întregi. — Urmează apoi bicicletele, caif de lemn, mai ales un cal-automat cu marca *maiale*. Caif aceștia echipați de bătaie prezintă o priveliște foarte frumoasă, și numai la Porter *Vilmos* se pot căpeta! Mai dăm apoi de laterna magica, șac, domino, și alte jocuri sociale, tipografii, instrumente de gimastică (pentru odaie și câmp) și în urmă admirabile cărți de povești și ilustrate, toate pe lângă prețuri extrem de eține.

Biciclete, cai de lemn, căruțe de copii în curte.

Mai sus am amintit că obiectele aceste se află în număr extraordinar de mare.

Tocmai de aceea mărfurile aste sunt așezate în curtea magazinului nostru, asupra căreia împrejurări atragem atenția On. public.

Despărțământul de 1 cor.

Una dintre atracțiile magazinului e efinătatea obiectelor. Aceasta constituie temeiul dezvoltării sale statornice. Cu uimire ne uităm în jurul nostru în despărțământul obiectelor de 1 cor. Nu știm, trebuie pusă efinătatea asta pe socota dezvoltării sau decadentei industriei. Cu câți-va gologani poți cumpăra cel mai mândru dar de crăciun. Studiarea atentă a despărțământului acestuia o recomandăm tuturor.

Serviciul. Prețuri fixe. Trei casse. Lumina.

Circulația mare recere un serviciu prompt. Pe lângă personalul bastinaș sunt angajate și *dame de serviciu* cari fac o bună impresie îmbrăcate toate în costumuri negre. Servesc cu deslușit despre toate, și se îngrijesc ca fie care mușteriu să eșe din magazinul nostru pe deplin mulțumit. Pe fie care obiect se află și prețul *fix*, dar *mic*. Plățile se fac la cele 3 casse, unde se dau și bonurile fotografice.

Iluminarea e deamă de magazin. Lumină de gaz (Auer) și lumină electrică amestecat produc o feerie adevărată. Mai ales sara, totul înoată în o mare de lumină armonică și vrăjitoare, ce te prinde ca într'o mreje nevăzută.

Celelalte despărțăminte.

Și în celelalte despărțăminte, și anume în cele de ghețe de bărbați și dame și obiecte de toaletă, domnește viața de crăciun. Tîrgul e mare și se vede că toate mărfurile au un mare cerc de cumpărători. Mai ales ghețe, cămeși de tricot, mănuși, căciuli și altele de soiul asta se cumpără, și se cumpără ețin și bine.

Fotografi gratuite.

O plăcută surprindere de crăciun e o fotografie în mărime naturală, ce-o capeți toți cari cumpără mărfuri în preț de 10 coroane. Numai pentru cadre se cumpără 3 cor. Cine vrea să aibă pe crăciun o astfel de fotografie, să se grăiască cu cumpărăriile sale.

Servitori prin oraș.

Eșeptuirea comenzilor prin poșta în 12 ciasuri.

Telefon N-rul 324.

Trimiterea de ghețe de probă la locuință, dela 7 dim. până la 9 sara.

Fie-care obiect cumpărat se expediază numai decât la locuință prin unul dintre cei cinci servitori, cari circulează mereu pe stradele orașului. Comandele ce ne sosesc prin poșta le eșeptuim în 12 ore. Mușterii din oraș și comitat pot comunica per telefon N-rul 324. — Spre comoditatea publicului, la cerere trimitem ghețe la locuință, ca on. mușterii să-și poată alege. Asta o facem zilnic dela 7 ore dim. până la 9 ore sara.

Galantarele deacum.

Vitrinele de crăciun ale magazinului nostru merită toată atenția. Fiecare poate alege d'acolo ori-ce obiect la momentul. Prețurile eține însuși mărfuri, produc senzație îndreptă.

Mereu înainte!

Icoana ce ne-o prezintă *Porter* e foarte varie. A săvîrșit și asta o operă adevărată când a prezentat Aradul cu o astfel de expoziție. Numai și noi deplin succes acestei întreprinderi, care, fiind condusa de un bărbat priceput și harnic, promite a nu sta pe loc, ci da mereu înainte!

ÎN URMA

cu zis deja nenumărați bolnavi cari au întrebuințat *spiritul galic* a lui *Vértes* la boalele cele mai osebite și prin întrebuințarea lui au scăpat de suferințele lor sau cel puțin au scăpat de durerile cumplite. Dacă ai vrea să ai publicii zecile și sutele de miș de scrisori de mulțumită, scrise despre *spiritul galic* al farmacistului *Vértes* de oameni de rînd și cu rang din toate părțile lumii, — scrisorile ar umplea o bibliotecă. O broșură, ce conține scrisorile de recunoștință sosite în vremea din urmă, precum și îndrumări cu privire la boalele în contra cărora se poate întrebuința cu succese *spiritul galic* a lui *Vértes*, îți stă fiecăruia *gratuit* la dispoziție.

Spiritul galic a lui *Vértes* în urma modului deosebit de preparare se întrebuințează cu succes ca leac *compresă* și *ungere*, ce micșorează durerile, mai ales la bolile: *Fodagra*, *reumatism*, *răceală*, *dureri de cap*, *măsele și nervi*, *paralizia*, *selintirt*, *inflamații și buboi*, *dureri de piept și grumaz*, și a. — Ca leac *recoritor*, ce-ți redă puterile e a se recomanda mai ales aceluia cari umblă mult, precum: *tufiștilor*, *factorilor poștali*, *soldaților*, *vîndătorilor*, *bicicliștilor* ș. a. — Ca cel mai bun și plăcut *cosmetic* servește spre promovarea creșterii *perului* și curățirea capului de mărețe și spre curățirea gurii, căci 5—10 picuri ajuns să căpătăm o apă de spălat plăcută și recoritoare pentru gură și dinți.

Ca leac *intern* *spiritul galic* a lui *Vértes* se poate folosi cu mult succes la *spasmuri gastrice*, *diaree*, *colică*, *dureri de cap și de stomac*, ca o *beutură recoritoare foarte plăcută*, ș. a. m. d. E o adevărată *binecuvîntare* în părțile acele unde nu este apă bună, spre pildă în pusta de jos — deoarece-ce căți-va picuri turnați în apă omoară *baciliul*, și fac din apă de nebeut și nesănătoasă, o apă bună și sănătoasă.

Peste tot *spiritul galic* a lui *Vértes* se poate folosi aproape la toate boalele ca leac la îndemână, — cu mult succes. Se poate întrebuința ca *beutură*, picurând căți-va stropi pe zahăr sau în apă, sau ca *ungvent*, fricționând cu el părțile unde suferi.

Nici o mirare deci dacă toți cei cari au folosit odată acest leac de casă *excellent*, *sigur* și *multilateral* exclamă:

Doresc să am numai *spiritul galic* a lui *Vértes* și nu altul!

Tot din aceste motive *spiritul galic* a lui *Vértes* e lătit că nici un alt leac, nu lipsește aproape în nici o casă, ca ori când să fie la îndemână, e un adevărat *înger pazitor*, și se poate deci căpeta pretutindeni, în toate farmaciile, drogueriile și

spiteiriile, în special acolo, unde se află *afișe cu marca cunoscută*. Cumpărătorii sunt rugați să ceară *express* *spiritul galic* a lui *Vértes*, căci au obvenit cazuri, când cumpărătorii au căpătat alt spirit, așa zis *mai ețin*, dară fără nici un efect și putere vindecătoare.

Oare *spiritul galic* a lui *Vértes* în adevăr e mai scump decât celelalte *spirturi* cum pretind mulți *vînzători*, cari prin vinderea *spirturilor* „mai eține” câștigă mult și pentru aceea vor să înduplece publicul să cumpere astfel de *spirt* „mai ețin”. — Aserția asta este cu desăvîrșire neîntemeiată. Abstagînd dela aceea, că un leac eficace, corespunder pentru scopul pentru care îl ia, nu-i nici când prea scump, ci scump e numai un leac fără folos, fie acela ori-cît de ețin, — *spiritul galic* a lui *Vértes* nici în privința cantității nu-i mai scump, ci tocmai chiar mai ețin, decât celelalte *soiuri*, deși pentru aceiași sumă se dă lichid mai puțin. Din *spiritul galic* a lui *Vértes* se cere anume o *cantitate cu mult mai mică* ca din alte *soiuri*; spre pildă la fricțiunii din alte *soiuri* trebuie să ia o lingură de zupă, din *spiritul lui Vértes* însă ajunge o linguriță mică; ca să-ți faci o bună apă de gură îți trebuie 5, cel mult 10 picuri din *spiritul galic* a lui *Vértes*, pe când din alte *spirturi* îți trebuie cel puțin de 3 ori atîția. De aceea o sticlă din *spiritul galic* a lui *Vértes*, deși pe lângă același preț capeți o cantitate mai mică, în urma puterii și eficacității sale ține mai mult decât alte *soiuri*, și e prin urmare *absolut mai ețin*.

În *vînzare deschisă* — cu măsura — *spiritul* acesta nu se capătă *niciunde*, ci numai în sticle de 30 fil., 1 cor. și 2 cor. — *Veritabil* e numai *spiritul*, dacă pe sticlă sau cutie să află *țeranul marcă de scut* și numele „*Vértes*”. *Spiritul galic* a lui *Vértes* e una dintre puținele specialități *ungare*, cari se bucură de un bun renume nu numai în Ungaria, ci și în străinătate. Numai de curînd a fost premiat la expozițiile dela

Ostende, Paris, Roma și Londra

cu premiile *întâi*, *diplome de onoare*, *cruce de onoare* și *medalie de aur*. O sticlă simplă din *spiritul galic* a lui *Vértes* impr. cu îndrumarea de lipsă, costă 1 cor., dublă 2¹/₂, atîta ca o sticlă simplă 2 cor., o sticlă de probă 30 fil. Se poate căpeta direct la:

L. Vértes, farmacia la „Vulturul”, Lugoj, Nr. 846.

ear în Arad în farmaciile, drogueriile și spiteiriile unde se află placate cu *țeranul-marcă* și în special la: Kelemen Födes și Iuliu Tabor, farmaciști, Benó Bauman, Isidor Berger, Ludovic Dabach, Augustin Dürr, Francisc Dusek, Carol Ederer, Samuil Guttman, Anton Korácsnyi, Iuliu Lazar, E. Löcs și Maximilian Polltzer, Maurițiu Rothstein și David Weisz; în Aradul-nou la: A. Rieglor și Nicolau Theiss; în Păncota: Ludovic Barna, Edmes Beamter, Coloman Duffek; în Peclea: Emanuil Iritz și Ferdinand Turzky; în Sânt-Ana-nouă: Adam Zimmermann.

BETIA.

Cine voește a se mîntui de această patimă infamă, să întrebuințeze *remediul în contra beției* care în cele mai multe casuri cu *succes strălucit* s'a probat și pe baza receptului medical în *Apoteca „La Vulturul” în Lugoj* s'a gătit. 1 dosă 5 cor., 1 dosă dublă care se recere la patima cerbicoasă 8 cor. 80 fil. Franco după primirea prețului.

Remediul D-Tale în contra beției a făcut miracol! Bărbatul respectiv s'a vindecat total de beție, și este treaz și diligent, aceasta o putem mulțumi numai D-Tale. Dumnezeu să ți-o respătească.
Franz Harlovic, Krucaza.

Mă grăbesc a Vă mulțumi pentru remediul în contra beției trimis, bărbatul meu nu bea de 2 ani răchii și eu sunt fericită.
Elise Unterlereher, Bleiberg.

Vă rog a-mi trimite o sticlă din remediul în contra beției. am velle să mîntui pe un bărbat de patimă beție. înainte de 2 ani m'am mîntuit pe mine de această patimă imorală și de atunci nu mai beau.
Mathias Hauswirth, Rausenbruck.

Îți exprim mulțumire pentru remediul în contra beției trimis mie.
Frans Burian, Idrbita.
889 4—10

Pentru remediul în contra beției donat mie, îți exprim cea mai profundă mulțumire, aceasta m'a vindecat de beție; încă odată Vă mulțumesc și Vă rog a-mi trimite o dosă dublă pentru un amic.
George Rantimiroff, Varna.

Te rog să-mi mai trimiți o dosă dublă din remediul D-Tale în contra beției și pentru sticla întâia Vă mulțumesc.
Ioșef Gaszner, Sonntagsberg.

Prima sticlă din remediul D-Tale în contra beției a avut rezultat minunat, te rog a-mi trimite încă o sticlă.
Andreas Hütter, Anschowitz.

Remediul D-Tale în contra beției a avut succes miraculos la un bețiv, Vă rog încă o dosă pentru un alt individ.
August Berger, Gaja.